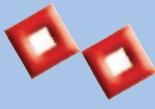

GODIŠTE
101

HRVATSKI PLANINAR

ISSN 0354-0650

ČASOPIS HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA

**VELJAČA
2009**

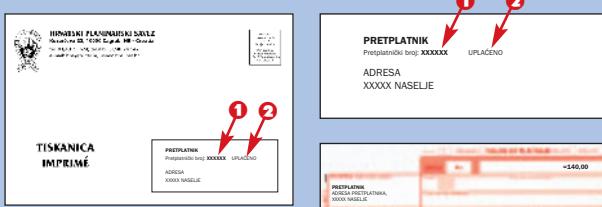
2

IMPRESSUM

»HRVATSKI PLANINAR« – ČASOPIS HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA »CROATIAN MOUNTAINEER« – JOURNAL OF THE CROATIAN MOUNTAINEERING ASSOCIATION

ČASOPIS »HRVATSKI PLANINAR« izlazi u 11 brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj). Prvi broj izšao je 1. lipnja 1898. Časopis je od 1949. do 1991. godine izlazio pod imenom »Naše planine«.

PRETPLATA za 2009. godinu iznosi **150 kuna** (za inozemstvo 35 eura). Preplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskog planinarskog saveza **2360000-1101495742**, pri čemu na uplatnici, u rubrici »Poziv na broj«, mora biti upisan **Vaš preplatnički broj**. Preplata za inozemstvo uplaćuje se na račun **SWIFT: ZABA-HR2X 25731-3253236**, također uz poziv na preplatnički broj.

VAŠ PREPLATNIČKI BROJ (1)

otisnut je uz Vašu adresu, koja je naliđeljena na omotnici za slanje časopisa. Nakon uplate, uz adresu ćete moći vidjeti znaku o obavljenoj uplati. Tako možete provjeriti je li Vaša uplata za tekuću godinu uredno primljena i evidentirana u HPS-u (2).

NOVI PREPLATNICI, odnosno zainteresirani za preplatu na časopis »Hrvatski planinar«, trebaju se telefonom, e-mailom ili pismom javiti Hrvatskom planinarskom savezu. Za nekoliko dana poštom će primiti uplatnicu i brojeve koji su izašli od početka godine, a zatim će, nakon uplate, svaki mjesec na svoju adresu redovno primati svoj primjerak časopisa.

CIJENA POJEDINAČNOG PRIMJERKA je 15 kuna (+ poštarina).

CJENIK OGLAŠAVANJA šaljemo zainteresiranim na zahtjev.

SURADNJA: Prilozi se mogu slati posredstvom e-maila ili poštom. Krajnji rok za primitak priloga je deseti dan prethodnoga mjeseca (20 dana prije izlaska broja). **Uredništvo zadržava pravo kraćenja i uredničke obrade tekstova**, posebno dužih priloga. **Prednost imaju** prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim i većim izborom ilustracija. Slike se mogu slati poštom ili u digitalnom formatu (e-mailom, na CD-u ili DVD-u, ali ne unutar Word dokumenta!). Podrobnejne upute nalaze se na web-stranici časopisa.

STAVOVI I MIŠLJENJA izneseni u časopisu nisu nužno stajališta Hrvatskog planinarskog saveza i Uredničkog odbora.

WEB-STRANICA ČASOPISA:

www.plsavez.hr/HP

NAKLADNIK

Hrvatski planinarski savez
Kozarčeva 22, 10000 Zagreb

PRETPLATA I INFORMACIJE

Ured Hrvatskog planinarskog saveza
tel. 01/48-23-624
tel./fax 01/48-24-142
e-mail: hps@plsavez.hr
<http://www.plsavez.hr>

UREDNIŠTVO

E-mail adresa za zaprimanje članaka:
hrvatski.planinar@plsavez.hr

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Alan Čaplar
Palmotićeva 27, 10000 Zagreb
e-mail: caplar@plsavez.hr
mob.: 091/51-41-740
tel.: 01/48-17-314

UREDNIČKI ODBOR

Damir Bajs
Darko Berljak
Vlado Božić
Faruk Islamović
Goran Gabrić
prof. dr. Darko Grundler
Branko Meštrić
Krunoslav Milas
prof. dr. Željko Poljak
Vanja Radovanović
Robert Smolec

LEKTURA I KOREKTURA

Željko Poljak
Robert Smolec
Radovan Milčić
Goran Gabrić

GRAFIČKA PRIPREMA

Alan Čaplar

TISAK

Ekološki glasnik, Donja Lomnica

ISSN 0354-0650

HRVATSKI PLANINAR

Godište 101
Volume Number 2

Veljača - February 2009

42

Uzdužni put kroz Austriju

50

Vječni snjegovi Kilimanjara

58

Sjećanje na Senaida Serdarevića

62

Po vrhovima Durmitora

TEMA BROJA

Zentralalpenweg – uzdužni put kroz Austriju

SADRŽAJ

Uzdužni put kroz Austriju	42
Damir Kuzmanić	
Vječni snjegovi Kilimanjara	50
Sanda Paić	
Dvije biografske skice	56
Vladimir Jagarić	
Prošlo je deset godina...	58
Po vrhovima Durmitora	62
Tihomir Ivanec	
Ivanščica – još jedan uspon	67
Tomislav Friščić	
Uspon na Prisojnik – dvije planinarske priče	71
Ljerka Sedlan Konig i Irena Bando	
Tko je što u hrvatskom planinarstvu: Zlatko Pap	76
Planinarski tisak	77
In memoriam: Višnja Vranković, Petar Rajić, Pavo Uzelac	78
Kalendar akcija	79
Vijesti	80

SLIKA NA NASLOVNICI

Zimski pohod na Svetu Geru,
najviši vrh Žumberačke gore
foto: Damir Horvatić

Uzdužni put kroz Austriju

Zapažanja i doživljaji s Hochalpiner Zentralalpenwega

Damir Kuzmanić, Zagreb

U proljeće 2007. Miljenko Haberle i ja dovršili smo višegodišnji obilazak austrijskog Hochalpiner Zentralalpenwega i time postali prvi Hrvati koji su prošli jednu od najdužih i najtežih europskih obilaznica. Nemoguće je u nekoliko stranica ispričati priču o višegodišnjem planinarenju po Austriji, no pokušat ćemo nekim zanimljivim pojedinstvima oslikati što smo sve doživjeli na tom dugom putovanju kroz Austriju. Dugogodišnje obilaženje austrijskih planina bilo je prepuno brojnih doživljaja, anegdota i slika i sasvim je sigurno da će zauvijek ostati u nama.

Planine koje vrijedi vidjeti

Austrija je prijateljska srednjoeuropska zemlja s kojom nas vežu mnogi događaji iz prošlosti i života u zajedničkoj državi. To je zemlja visokog standarda, bogate kulture i tradicije, uređena na human i civiliziran način. Njezino je bogatstvo iznimna prirodna ljepota, ali prije svega ljubazni i gostoljubivi ljudi otvorena srca koje smo mnogo puta susretali i osjećali. Povijesna povezanost s Hrvatima, ali i današnje veze, izazivaju veoma srdačne reakcije Austrijanaca na riječ »Kroatien«. Austrija ima više od osam milijuna stanovnika, koji žive na površini od 83.558 km². Teritorijalno je podijeljena na devet saveznih zemalja (Bundesland). To su Vorarlberg, Tirol, Salzburg, Gornja Austrija, Koruška, Štajerska, Donja Austrija, Gradišće i Beč.

Hochalpiner Zentralalpenweg počinje u gradu Hainburgu na slovačko-austrijskoj granici i vodi kroz najviše austrijske planine do najzapadnije točke, gradića Feldkircha na granici Austrije s Lihtenštajnom i Švicarskom. Put je dugačak oko 1500 km, a ima 100 kontrolnih točaka. To je najduži planinarski put u Austriji

i jedan od najdužih u Europi. Svečano je otvoren 18. lipnja 1978., a prvi obilaznik cijelog puta bio je Franz Weber iz Beča. Do sada je cijelokupni put prošlo oko 200 planinara.

Najviše austrijske planine nalaze se u zapadnom dijelu Austrije, pa smo tamo prolazili najtežim i najzahtjevnijim stazama. Staze su u Austriji rangirane slovima od A (najlakša, šetačka staza) do F (veoma zahtjevna, za čije je svladavanje potrebno poznavanje određenih alpinističkih vještina). Naše su gojzerice imale prilike upoznati sve kategorije staza. Put dijelom prolazi i susjednim državama, pa smo »pregazili« i dijelove Lihtenštajna, Švicarske i Italije.

Usponi na prve austrijske velikane

Inicijator i organizator putovanja sve do svoje smrti bio je Antun Željko Matišin - Rus. Uz Miljenka i mene, Rus i Jolanda Matica prošli su sve najteže dijelove puta.

Obilazak smo započeli srpnja 1996. u nacionalnom parku Hohe Tauern. Tom smo se prilikom popeli na nekoliko teških i zasnijevanih trotsućnjaka: Hohe Sonnblick, Ankogel i Säuleck. Iako Put 02 ne vodi preko vrhova, mi smo odmah na početku odlučili penjati se na njih kad god to bude moguće. Tijekom obilaska popeli smo se na velik broj vrhova, pa je put za nas bio znatno duži od utvrđenog vremena i kilometraže.

Na prvom putovanju bili smo oduševljeni uređenim planinarskim domovima i za naše prilike nezamislivim komforom (npr. tuševima s topлом vodom). U domovima smo često susretali različite »vrste« naših »zemljaka«, ali isključivo kao osobljje. Svih tih godina nismo susreli nijednog Hrvata, a također niti jednog planinara iz Slovenije.

Hochalpiner Zentralpenweg prolazi uzdužno cijelom Austrijom, od istoka prema zapadu, preko najviših planinskih lanaca u Austriji

Nemoguće je zaboraviti »spavanje« na golin stijenama u blizini ledenjaka Fleiss na visini od oko 2700 m, u podnožju Hohe Sonnblicka, drhtanje i cvokot zuba nakon jutarnjeg »buđenja«, te začuđene poglede planinara u Zittelhausu na vrhu Hohe Sonnblicka (3105 m), kad smo u ranim jutarnjim satima ulazili u dom do kojeg je najbliža polazna točka iz doline udaljena više od četiri sata hoda. A za sve su bili »krivi« grč mišića i predugo zadržavanje u slikovitim heiligenblutskim »gasthausima«.

Strm ledenjak prema Duisburger Hütte, gotovo plivanje u brzoj mutnoj vodi ledenjačkog toka i »mrtvo« jezero nevjerojatno plave boje bili su samo neki od doživljaja te godine. Našu su sliku snimljenu pokraj Hagener Hütte članovi našeg društva odmah na predavanju nazvali »Lolek i Bolek u Austriji«.

Obilazeći gorske velikane poput Ankogela (3254 m) i druge vrhove slične visine i težine, kao što je Hochalmspitze, uživali smo u beskrnjim širokim vidicima na planine i bezbrojna

jezera koja su uobičajen dio planinskog pejzaža u Austriji.

Polazišna točka bio je gradić Heiligenblut, od kojega do Zell am Seea vodi visokogorska cesta Grossglockner Alpenstrasse. Ta se cesta uspinje na 2500 m, a zanimljivo je da je napravljena 30-ih godina prošlog stoljeća isključivo iz turističkih razloga (najčešće su se takve ceste gradile zbog raznih vojnih, strateških i sličnih ciljeva). I još nešto: iz Heiligenbluta je najljepši pogled na Grossglockner!

Te je godine utemeljen legendarni »dorčak« u Miljenkovoj režiji - »prvo juha, pa kava«. To je postao pravi Miljenkov brand na austrijskim turama, ali se poslije proširio i na mnoge druge planinarske izlete.

U dubokom snijegu

U srpnju 1997. uputili smo se u širem stavu na krajnji zapad Austrije, u gradić Feldkirch, u pokrajini Vorarlberg, udaljen 750 km od Zagreba.

Bila je to godina obilježena kišom i lošim vremenom. Prošli smo alpsko područje Rätikon, prolazeći kroz još dvije države: Švicarsku i Lihtenštajn. Loše nas vrijeme nije sprječilo da se uspnemo na šest-sedam visokih vrhova. Najviši nam je cilj bio vrh Schesaplana (2965 m).

Tada smo se prvi put susreli s nevjerljivim povjerenjem i ljubaznošću Austrijanaca. Noćili smo u privatnoj kući u mjestu Maria Ebene, a domaćica nam je, ne uzevši od nas nikakve podatke, ostavila na raspolaganju cijelu kuću jer je u ranim jutarnjim satima morala otići (nije nas htjela tako rano buditi!). Nije tražila da platimo unaprijed, a pripremila nam je čak i doručak. Ne treba ni reći da smo novac ostavili na dogovorenome mjestu.

Primijetili smo da brojni planinarski domovi nose imena po njemačkim gradovima i da su svi redom pod upravom DAV-a (Deutscher Alpenvereina), dok Austrijanci preuzimaju »dominaciju« tek u istočnjim dijelovima Austrije.

Godinu prije spavali smo pod »vedrim nebom«, no druge je godine bilo i teže. Ne vidjevši znak da je put zatvoren (a možda nije ni bio postavljen!), krenuli smo prema Mann-

heimer Hütte (2679 m) po zasniježenom terenu. Velike količine snijega prekrile su planinarske staze i osiguranja, tako da smo priječili vrlo strme snježne padine. Unatoč osiguranju užetom, sporo smo prolazili, pa smo oko 500 dužinskih metara prošli za oko četiri sata. Jedno nas je vrijeme brižno iz zraka pratilo i helikopter.

Bili smo u maloj kneževini Lihtenštajnu, koja nas nije posebno očarala - kneževski je dvorac poput mnogih većih dvoraca u Hrvatskoj, posebno u našem Zagorju - ali nas je ulazak podsjetio na neko drugo vrijeme: »Haben Sie Schnaps?« pitao je carinik. Iako nismo spavali u dvorcima, ipak smo hodali po »plavokrvnoj«, odlično uređenoj kneževskoj stazi Fürstensteig.

Upoznali smo tada i glavni grad Tirola - Innsbruck, grad zimskih sportova i Olimpijade, grad koji se ne zaboravlja i u koji se uvijek lijepo vratiti.

Kockasti dresovi na alpskim stazama

U kolovozu 1998. uputili smo se prema alpskoj skupini Silvretta, odnosno domu Madlener Haus koji se nalazi ispod goleme brane. Osim Silvrette, obišli smo alpske skupine

Silvretta - Bischofspitze (3029 m), u pozadini Krone (3188 m)

Silvretta – Hochmaderer (2823 m), 1998. godine

Verwall, Samnaun i Ötztal. U godini velikog uspjeha »vatrenih« na svjetskom nogometnom prvenstvu u Francuskoj naše prigodne kockaste majice bile su uočljive i zanimljive svima na putu. »Schucker, Schucker«... komentirali su planinari uz širok osmijeh zadovoljstva i simpatije.

Popeli smo se na nekoliko visokih vrhova kao što su Bischofspitze (3029 m), Hochmaderer (2823 m) i Furgler (3004 m), ali je najzanimljiviji bio Rotpleiskopf (2936 m), što zbog lijepog uspona i vidika, što zbog veoma rijetke pojave - žiga na vrhu. Nije to uobičajeno u Austriji - žigovi su uvijek u domovima, ali križ je gotovo obvezan na svakom istaknutijem vrhu.

Iako je to danas teško vjerovati, nekada, u prvoj polovini prošlog stoljeća, austrijsko-švicarska granica bila je vrlo »tvrdna«. Brojne male pogranične kućice (»Zollhütte«), koje su uglavnom vrlo dobro sačuvane i prihvatljive za boravak, posebno u lošim vremenskim uvjetima, pokazuju da se granica nije baš lako prelazila i da su kontrole, iz političkih i trgovačkih razloga, bile vrlo stroge. Pomisao na to vrijeme s današnjega gledišta zasluzuje samo jednu primjedbu: »O tempora, o mores«.

Na austrijsko-švicarskoj granici susrećemo se i s nama slabo poznatom etničkom skupinom Retoromanima, čiji je kanton dio švicarske konfederacije. Retoromanski, osebujan jezik kojim govoriti dio stanovništva toga kantona, nama je potpuno nerazumljiv. Uz posjet Ischglu, skijaškom središtu s 250 kilometara skijaških staza, a ljeti »raju« za austrijske, švicarske i

njemačke umirovljenike, mnogo bogatije od hrvatskih, završavamo turu tamo gdje ćemo početi sljedeću, u Kaunertalu, dolini ledenjaka.

Kroz carstvo ledenjaka

Krajem srpnja 1999. krećemo na jednu od najtežih dionica Pute 02. Ustvari, radi se o početku najtežih dijelova, koji prolaze kroz najviše austrijske planine.

Odmah na početku očarala nas je cesta koja iz grada Landecka vodi kroz Kaunertal do uređenoga cijelosezonskog skijališta na visini od 2750 m. Tu je sva sila ledenjaka; počinjemo s malim ledenjakom Gepatsch, nastavljamo s velikim i nakon sati i sati »pikanja« cepinom po ledu i »nabadianja« derezama stižemo pred velik planinarski dom Brandenburger Haus (3274 m). Upravo je nevjerojatno da dom na toj visini pruža takav komfor, a da su cijene tek neznatno više od onih u dolini. Sto pedeset ležajeva, hrana gotovo kao u restoranima, a sve se doprema motornim sanjkama. Teško je vjerovati u isplativost, vjerojatnije je da se sve temelji na dobroj organizaciji i cjelokupnom sustavu koji to omogućava.

Uz nikad prežaljeni četvrti po visini austrijski vrh Weisskugel, na koji se nismo uspeli, nastavljamo »gore-dolje«, obilazeći mala austrijska mjesta kao što su Vent i Obergurgl, ponovno prelazeći goleme ledenjake. Nezaboravni su bili vidici na tvorevinu oblika »pačjeg oka« na ledenjaku Spiegel ispod sedla Ramola i gotovo noćni silazak sa sedla po nizu željez-

Ötztske Alpe – veliki ledenjak Gepatsch, Ölgruben Spitze (3300 m), 1999. godine

nih, pomalo prevjesnih stuba s kojih je trebalo hrabro skočiti u dubok snijeg, traženje doma Ramol Haus u magli na 3005 metara i iznenadnje koje smo priredili gostima doma, mnoštu vremenskih Amerikanaca. Uz mnogo poštovanja prema starijima, spavali smo na podu - tepih je bio mekan.

Prolazimo ledenjak Gurgler koristeći se velikim narančastim kuglama kao putokazima, a na kraju, promoćeni do kože, stižemo i do doma Hildesheimer Hütte (2900 m). Ljepotu obližnjeg jezera pokrivenog ledom doživjeli smo tek u jutarnjim satima.

Upoznali smo i veliko skijalište u alpskoj skupini Stubaijer i uspeli se na, po visini, austrijski Triglav - Grosse Trögler. Gazimo po poznatim ledenjačkim skijalištima kao što je Hinter-tux, da bismo turu završili na obali slikovitoga, iako umjetnog jezera Speicher Schlegais, u kući Dominikus Hütte, iznad jednog od najljepših austrijskih gradića - Mayrhofena.

Neviđena gužva u malom fiatu

U srpnju 2000. putovanje Austrijom nastavili smo obilaskom Zillertalskih Alpa, glasovitih po težini i zahtjevnosti. Iako smo nebrojeno puta pokisli na svojim turama, ta je godina preuzeila i zadрžala primat po broju kišnih dana. Cijelim su nas putem pratili oblaci, kiša i snijeg.

U takvim smo se uvjetima popeli na Grosse Möseler (3480 m) preko Felsköpfa, jedne od najstrmijih i najispostavljenijih stijena koje smo ikada upoznali. Snijeg, led, vjetar, magla - sve je to začinilo naš ionako težak uspon. Pogled

na zamagljen križ na vrhu bio je dovoljan za zadovoljstvo.

Iznenadenje je bio neobičan planinarski dom, izgledom nalik hotelu ili nekoj bogataškoj hacijendi. Široki hodnici, golemo predvorje, visoki stropovi - neobičan interijer za planinarski dom. Ipak, taj dom - Berliner Hütte - sagrađen davne 1879. - nikada nije služio drugoj svrsi.

Bez »zemljaka« ništa ne može proći - veliku komunikacijsku pomoć u našem skromnom poznavanju njemačkog jezika pružili su nam domari iz ravne Slavonije, točnije iz Županje.

Te smo godine osjetili što znaće sreća i zadovoljstvo što ih donosi sunce. Kako li je bilo ugodno popiti kavu na osunčanoj terasi doma predivnog imena - Alpenrose Hütte.

Ne znam postoji li prava riječ koja može opisati naše iznenadenje i oduševljenje ljubaznošću bračnog para iz Danske koji su u svoj mali fiat primili dvoje planinara s golemlim ruksacima s kojih su visjele dereze i cepini, a u autu su već bili malo dijete i pas. Ne sjećam se niti kako smo ušli, niti kako smo izašli, ali se dobro sjećam srdačnih lica dvoje ljudi zadovoljnih što su nam skratili pješačenje po tvrdom asfaltu.

Iako nismo napravili milenijsku fotografiju, ipak smo dobro zapamtili prvi i posljednji susret s kraljevima planina - kozorozima. Kako li su samo spretno prelazili skliske stijene i ledenjačke tokove!

Posjet skupini Venediger morali smo odgoditi zbog vremenskih neprilika. Kiša i snijeg bili su dovoljan razlog i upozorenje da i rizici imaju svoje granice. I na samome kraju, pri dolasku u Zagreb, doživjeli smo vrlo jak prolom oblaka, koji je gotovo zaustavio cijelokupan promet.

Ta je tura bila, na žalost, posljednja za našeg Rusa, kojem su se po povratku u Zagreb pojavili simptomi opake bolesti. U godinama koje su uslijedile Rus više nije bio fizički s nama, ali njegova je prisutnost ostala trajno u našim srcima kao neizbrisiv trag i sjećanje na velikog prijatelja, planinara, zaljubljenika u planine i svoje obilaznice, čovjeka koji je uvijek bio spreman za nove izazove u planinama. A bio je uvijek i u svakom trenutku »teslaš«, član našeg Društva u punom značenju te riječi. I ova

Zillertalske Alpe – Mayrhofen (643 m)

priča o Putu 02 na neki je način spomen na Rusa, na njegov doprinos uspjehu dvojice »teslaša« koji su kao prvi Hrvati obišli cijeli put.

Novo tisućljeće – novi izazovi

Prva polovica kolovoza 2001. bila je predviđena za svladavanje najteže dionice puta i najviših austrijskih vrhova - cilj su nam bile skupine Venediger i Glockner u Tirolu i Istočnom Tirolu. Početak je bio na austrijskim »Plitvicama«, u gradiću Krimmlu, gdje se nalazi niz slapova veoma bogatih vodom. Kisnemo i bez kiše prolazeći turističkom stazom uza slapove. Divljenje slapovima zamjenjuje divljenje jednoj povijesnoj građevini - Krimmler Tauernhausu, sagrađenoj davne 1389. godine.

Uspon na Gross Venediger, jedan od najtežih i najviših vrhova Austrije (3674 m), nije bio jednostavan. Prostran ledenjak Obersulzbach dočekao nas je brojnim zamkama i ledenejačkim pukotinama. Užad, dereze i cepin učinili su nam put sigurnijim. Točno kod stijene pod nama se otvorila pukotina. Prednji šiljci dereza zadržali su našu težinu i potvrdili da se na kvaliteti opreme nikad ne smije štedjeti. Zamislite što bi bilo da su se šiljci svinuli ili pukli!

Nezaboravni su bili posljednji metri uspona na vrh. Gledaš križ na vrhu, a do njega stotinjak metara ledenog »žileta«. Mir je na vrhu, magla se malo razilazi, taman toliko da sagledamo i snimimo okolinu. Za nama stižu neki Nijemci i upriličuju nesvakidašnje slavlje: otvaraju bocu šampanjca i zajedno s nama ispijaju šampanjac iz pravih šampanjskih čaša. Uživamo zajedno u svojem i njihovom veselju. Ne razumijemo izgovorene riječi, ali srca jednakog kucaju i razumiju se u sreći i zadovoljstvu.

Hoćemo li se popeti i na Grossglockner? Vremenska prognoza nije baš dobra. Visokogorska cesta dovela nas je do visine od 1900 metara. U domovima koje posjećujemo na pitanje kakvo će biti vrijeme domaćini nam redom govore samo jednu, ali jako razumljivu riječ: »schlecht« (loše). Do 3104 metra visokog sedla Bergwart, po gotovo okomitim stijenama i uz pomoć konopa, stižemo kroz maglu i snijeg. U »bijelom tunelu« pronalazimo put po strmim ledenjacima do doma Erzherzog Johann Hütte

Gross Venediger (3674 m), 2001. godine

(3454 m). Razumska procjena okolnosti navela nas je da odustanemo od uspona na vrh. Veoma je hladno i puše gotovo orkanski vjetar. Grossglockner će pričekati!

Ipak, snage je još dovoljno, a volje uvijek ima, pa smo se u povratku nagradili posjetom Lienzer Dolomitima. Hochstadel (2680 m) bio je jednostavno previše atraktivna da bismo ga zaobišli.

Austrijski planinarski domovi

Nakon godinu dana, početkom kolovoza 2003., krenuli smo u atraktivne dijelove skupina Ankogel, Radstadter i Schladminger Tauern. Iako su posrijedi visoke planine, one nisu toliko teške i zahtjevne za planinarenje, a vrlo su atraktivne. Park prirode Maltatal s velikim jezerom teško izgovorljiva imena Kölnbreinspei-

Schladminške Ture – Klafferkessel, 2003. godine

cher bio nam je prvi cilj. Nemoguće je ne sjetiti se, a vjerujem da će i oni koji ovo čitaju moći razumjeti naše iznenadenje i oduševljenje, kada smo na 2420 metara našli bivak s prozorima na kojima su bijele čipkaste zavjese, a na krevertima »tuhice«, i sve čisto kao da je to netko uredio i pripremio za naš dolazak.

Na cijelom je putu mnogo planinarskih domova, visine su preko 2000 m, a kako je i vrijeme uglavnom dobro, uspinjemo se na više vrhova između 2600 i 2700 metara. Weinschnabel, Weissgrubenkopf, Rothmandelspitze, Pie-trach, Graifenberg, Hochwildstelle... Vidicima s vrhova dominiraju brojna jezera, a posebno je slikovit bio vidik s Graifenberga na Klafferkes-sel s dvadesetak »gorskih očiju«.

U lošoj uspomeni ostalo nam je dosadno, pusto, nezanimljivo skijaško središte Ober-tauern u kojem su dva planinarska doma i oba zatvorena. A kada su otvoreni?

Domovi su brojni, ali brojni su i planinari, tako da je dobiti dobar smještaj u njima prava »lutrija«. I mi smo dobili »bingo« zahvaljujući korektnosti i pedantnosti austrijskog domara. Tko prvi dode ima prednost, pa smo zahvaljujući tom pravilu dobili malu sobicu za nas troje. Istina je da smo spavali na podu, ali je u sobici bio umivaonik, što je velika prednost u ju-tarnjim satima u prenatrpanom domu. I to sve za četiri eura!

To je svakako bilo mnogo bolje nego spavanje sa psima na »matratzenlageru« u Südwienerhütte. Psi su veselo mahali repovima očekujući šetnju kad god je tko od planinara, iz poznatih razloga, morao tijekom noći napuštati spavaonicu. Srećom, nisu lajali, niti zavijali.

Užitci s istočne strane Alpa

I 2004., kao i prethodnih godina, početak kolovoza bio je rezerviran za nastavak austrijske turneje. Definitivno smo se »oprostili« od ledenjaka, vrtoglavih visina i okomitih stijena. Prolazimo područje u blizini našega nekada vrlo omiljenog šoping grada - Graza. Nalazimo se u Niedere Tauern, odnosno u Niskim Tura-ma; obilazimo Rottenmanner Tauern, Seckauer Tauern i Gleinalpe. Unatoč manjoj zahtjevnosti, ipak treba proći oko 140 kilometara, popeti se ukupno oko 7000 metara, a isto se toliko i spustiti. Na putu su nam se pridružile Brigita Balog i Željka Lepan.

Pamtit ćemo beskrajne travnate vrhove s otvorenim vidicima. Uspinjemo se na Geier Kogel, Sonntagskogel, Steinplan, Speikkogel, ali ne zaboravljamo ni posjet jezeru Ingering, koje po svom položaju i okolini izgleda kao da je na znatno većoj visini (nalazi se na »samo« 1221 m). Susrećemo se ponovno s domovima »Prijatelja prirode« u kojima smo boravili 1997. i 1998. Ostaje u sjećanju Oscar Schauer Haus i iznimna domarka Renate. Uz malo bolova (na sreću prolaznih) u Željkinom koljenu, završili smo turu u simpatičnom gradu Leobenu, što ga »krase« golemi pogoni pivovare u kojoj se proizvodi čuveno austrijsko pivo »Gösser«.

Završetak puta

Preskačemo jednu godinu i početkom kolovoza 2006. obilazimo posljednje dijelove puta. Preostao nam je prolazak kroz gotovo potpuno nizinski kraj, tek s ponekim brdom skromnije visine. Hodanje uz rub prometnica nije nam bilo posebno zanimljivo, pa smo za lakše prolaženje završne etape upotrijebili auto. Odmah smo bili iznenadeni nevjerljivo velikim brojem vjetrenjača. Nažalost, nisu to »donkihotske« vjetrenjače, već nekoliko desetaka metara visoke suvremene vjetroelektrane koje svojim zvukom pri radu narušavaju prirodnu ravnotežu. U jednom smo trenutku shvatili da nema jutarnjeg buđenja uz cvrkut ptica - jer njih jednostavno nema.

Hotel »Goldene Krone« u Hainburgu na slovačko-austrijskoj granici prva je kontrolna točka cijelog puta. Mi smo put prolazili obrnutim smjerom, od zapada prema istoku. Smjer formalno nije bitan, no treba reći da je naš bio teži jer je na našem putu bilo više teških uspona.

Vjerojatno smo bili rijetki posjetitelji koji nisu obišli, već samo brzo prošli kroz šoping-grad Parndorf. Kakav šoping, pa mi smo ovdje »službeno«!

U postojbini gradišćanskih Hrvata lijepo nam je bilo vidjeti hrvatske natpise, odnosno proći kroz Novo Selo ili Željezno. Eisenstadt ili Željezno glavni je grad Gradišća (Burgenlanda) i veći je nego što smo očekivali. To je ipak neka drugačija Austrija od one na koju obično pomislimo: planine, snijeg, skijanje, jezera.

Neusiedler See je veliko jezero uz mađarsku granicu, ali je daleko od pojma turističke meke ili atrakcije. Međutim, Rosalien visoravan visoka oko 700 metara pravi je biser u ravničarskom kraju istočne Austrije. U neposrednoj je blizini grada Mattersburga, što nas je podsjetilo na našu Medvednicu. Posebno je zanimljiv dvorac Forchenstein na Rosalien Bergu koji dominira cijelom okolinom.

Kako u ovom kraju nema planinarskih domova, a niti previše pansiona, za noćenje smo se morali snalaziti na razne načine. Na našem »izvrsnom« njemačkom pitali smo »schlafen?« neku mladu Austrijanku, koja nam je uz crvenilo lica objasnila da toga kod njih nema. Kad smo u neposrednoj blizini pronašli hotel,

postalo nam je jasno da je mislila kako tražimo nešto sasvim drugo.

Završetak je ipak bio pravi planinarski. Iz gradića Mönichkirchena obišli smo Haller Hütte i Wetterkogler Hütte, da bismo posljednji žig, s brojem 14, utisnuli u svoje dnevniće u Alois Günther Hütte na visini od 1782 metra. Ništa nam nije smetalo hladno i kišovito vrijeme te domari iz Rusije koji nikako nisu uspjeli razumjeti zašto se mi toliko veselim što smo došli u njihov dom. Naše je zadovoljstvo bilo potpuno - bogat ručak bio je samo malen prilog našem zadovoljstvu i ostvarenju planinarskog uspjeha kojem nema ravna u našem planinarskom životu.

Kruna obilaska bila je dodjela zlatne značke i priznanja za prijeđeni put. Priznanja nam je 14. travnja 2007. uručio autor puta i veoma kvalitetnog vodiča Fritz Peterka.

Na kraju, umjesto zaključka, želim uputiti zahvalu svima koji su nas podržavali, koji su nam pomagali i vjerovali u nas, svim onim divnim ljudima koje smo susretali, našem Rusu koji nas je potaknuo na obilazak puta, onima koji su bili s nama na nekim dijelovima puta, autoru puta Fritzu Peterki te svim planinama koje su nam »dopustile« da ih posjetimo i da budemo dio njih!

Radstadttske Ture – jezero Kölnbreinspeicher i Gamskarnock, 2003. godine

Vječni snjegovi Kilimanjara

Sanda Paić, Šibenik

Jedinstvena i divlja Tanzanija smještena je na istočnoj obali Afrike, između jezera Victoria i Indijskog oceana. Poznata je po osebujnom životinjskom svijetu i zadržavajućim pejzažima, od šumom prekrivenih vulkanskih vrhova do prašnjavih savana.

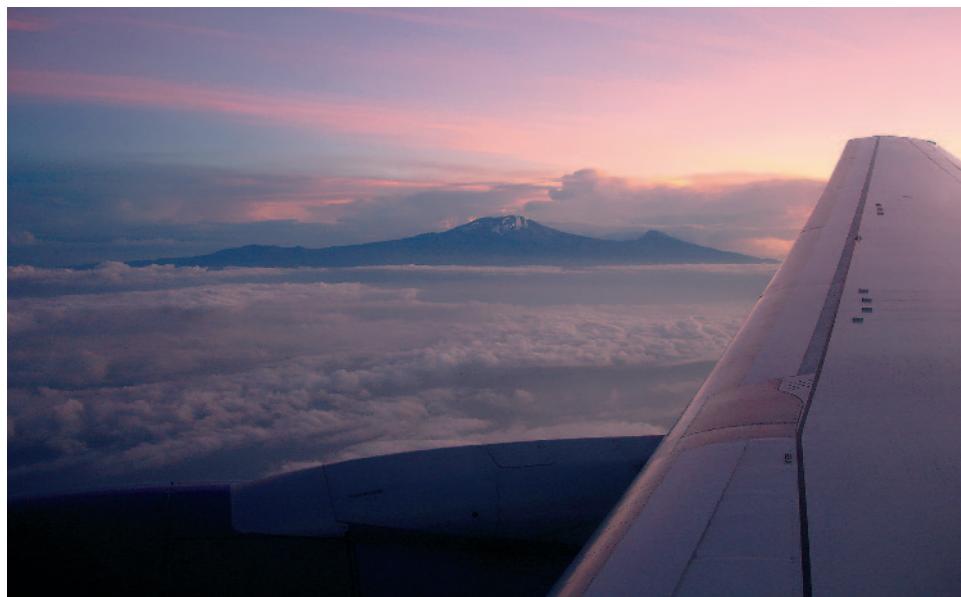
Na samoj granici Tanzanije i Kenije nalazi se veličanstvena planina Kilimanjaro. To je vulkanska planina nastala od triju ugaslih vulkana: Shire, Kiba i Mawenzija. Svojom vječnom ledenom kapom i visinom od 5895 metara predstavlja izazov brojnim planinarima svijeta. Nalazi se posve blizu ekvatora i najviši je vrh Afrike.

Taj je izazov i nas članove HPK-a »Sv. Mihovil« privukao da se uputimo u Afriku. Od zamisli do ostvarenja trebalo je više od godinu

dana. To smo vrijeme iskoristili za organizacijske predradnje te za psihičke, fizičke i druge pripreme. Od devetoro zainteresiranih članova neki su odustali, te nas je na put krenulo šestoro: Zorana Baranović, Sanda Paić, Joso Gracin, Nenad Bilušić-Dečko, Ivan Mijat i voda pohoda Mate Protega. U posljednji nam se čas pridružila i iskusna Zagrepčanka Jadranka Mrđen, koja je već prošla Tibetom i Himalajom.

Krenuli smo na put iz prostorija kluba u Crnici 15. siječnja 2008., svatko u svojim mislima i vjerojatno s istim očekivanjima, ispraćeni od mnogobrojnih planinara.

Iz Splita do Frankfurta stigli smo zrakoplovom. Nakon nekoliko sati provedenih u Njemačkoj ulazimo u veliki »condor«, koji nas nakon više od 10 sati leta iskrcava u zračnoj luci Kili-

Prvi susret s planinom o kojoj smo dugo maštali

manjaro. Najljepši je doživljaj na tom putovanju bio kada smo s prvim zrakama sunca iz zrakoplova ugledali veličanstveno lijepu kapu Kiličanjara, pokrivenu vječitim snijegom. Srce mi je ubrzano zakucalo kad sam ugledala taj prizor.

Zora, kao najbolja poznavateljica engleskog jezika, uspostavila je putem interneta vezu s turističkom agencijom Kindoroko i rezervirala smještaj u njihovu hotelu u Moshiju, samo 30 km udaljenom od zračne luke Kilimanjaro. Kako je i dogovoreno, dočekao nas je mr. Shanel i kombijem nas prevezao prema živopisnom Moshiju.

Prvi dojmovi

Moshi je grad od 20000 stanovnika, podno samoga Kilimanjara. Hotel je izvana lijepo uređen, no unutrašnjost je u lošijem stanju. Sve je veoma staro, ali imamo sve: WC, tuš kabinu, stropne ventilatore i mreže za komarce iznad kreveta. S terase na vrhu hotela pruža se pogled na Kilimanjaro, koji oduzima dah.

Izlazimo na ulice Moshija nadajući se da ćemo se brzo stopiti s vrevom razbuđenoga grada. No, to je veoma teško jer smo vrlo brzo primijećeni te za nama jure ulični prodavači nudeći nam sve i svašta. Prodaju se pokvareni satovi, sušena riba, ratnička koplja, bubnjevi, massai ogrtači i cipele izrađene od starih automobilskih guma. Ništa se ne baca, smeće ne postoji – sve se koristi. Na ulicama vlada neopisivo šarenilo boja, odjeće, voća, ljudi i kombija u koje stane neograničen broj ljudi. Čini mi se da se sav život odvija na ulicama.

Poslijepodne upoznajemo Jamesa Serengera, iskusnog i cijenjenog vodiča, koji se u posljednjih petnaest godina, otkad vodi ekspedicije na Kilimanjaro, čak 700 puta popeo na Uhuru Peak.

Ujutro doručkujemo na terasi i gledamo novi snijeg koji je prethodne noći pao na Kibo. Sa strepnjom gledamo jutarnjim suncem okupanu, bijelu kapu Kilimanjara. James stiže na vrijeme, s velikom skupinom crnih nosača i gomilom velikih košara s hranom. Naše ruksake i svu opremu ubacuju i slažu u mali kombi. Ne može stati, pa sve izvlače i ponovno slažu na drugačiji način. Ali, sve rade polako, nitko se ne uzrujava, njihovi su pokreti lagani, usporenii.

Cilj je još daleko...

Prespori su čak i za nas Dalmatince. Na mnogim smo mjestima vidjeli naljepnicu koja govori sve: »No hurry in Africa!«

Očekujemo da se organizira barem još jedno vozilo za prijevoz tolike opreme i tolikog broja ljudi. A onda se dogodi nešto što se može doživjeti samo u Africi: nas sedmoro i dvanaest crnaca sa svom mogućom opremom i prtljagom naguravamo se u taj mali kombi. Iako je gužva više nego strašna, gledajući u redove bijelih zubi i u toplinu njihovih tamnih očiju, osjećamo se zadovoljnima, sretnima i opuštenima.

Vozimo se asfaltnom cestom prema 40 km udaljenom mjestu Marangu, po kojem se taj prilaz Kilimanjaru zove Marangu ruta. Na ulazu u nacionalni park ostavljamo kombi i upisuјemo se u knjigu posjetitelja. Dok užimamo manje ruksake, iz kojih smo izvadili sve »nepotrebne« stvari, naši su nosači već nestali s ostalim stvarima. S nama kreću samo pomoćni vodiči Issa i George.

Kilimanjaru ususret

Za prvi dio uspona do Mandara Huta na 2720 m predviđeno je 4 – 5 sati polagana hoda, ali mi ga prelazimo za 3 sata. Prolazimo kroz gustu prašumu, koja se zbog blizine ekvatora pruža sve do nadmorske visine od 3000 metara. Zrak je čist, pomalo vlažan, a povremeni povjetarac donosi nam opojan miris prašume.

Kilimanjaro je vulkanska planina nastala od triju ugaslih vulkana: Shire, Kiba i Mawenzija. Svojom vječnom ledenom kapom i visinom od 5895 metara predstavlja izazov brojnim planinarima svijeta

Promet ljudi je tu gust, dobro natovareni nosači prestižu nas kao od šale, a s vrha se spuštaju mnogobrojne skupine i pojedinci. Gledam ih sa strahopoštovanjem, pokušavajući otkriti tko je »pobjedio« visinsku bolest i osvojio »krov« Afrike. Kažu da se čak 50 – 60 posto onih koji krenu ne uspije popeti na vrh. Ponasno pokazuјemo svoje znanje svahilija i pozdravljamo »Jambo, jambo«, a oni odgovaraju »Mambo poa«.

Naši nas vodiči drže na okupu, pričajući jezive priče o razbojnicima koji su znali napasti i opljačkati usamljene turiste. Mi bez straha nastavljamo dalje, nudeći pomoć pretovarenim nosačima. Joso od Georgea uzima teret težak oko 25 kg, a mi se ostali izmjenjujemo u nošenju velikih plastičnih vrećica s kojima se u prvom dijelu puta mučio Issa.

Na 2720 m izbjijamo na travnat proplanak okružen gustom prašumom na kojem se smjestilo petnaestak urednih, drvenih kućica zelenih krovova. To je prvo odmorište, Mandara Hut.

Smješteni smo u potkovlju najveće kuće, koja se tijekom dana koristi kao blagovaonica. Bilo je tu mnogo penjača iz cijelog svijeta: Engleza, Nijemaca, Japanaca, Kineza, Rusa, Nizozemaca... Kad smo se smjestili, James nas doziva vičući: »Corn-tea!« Bože, što li je to!? Iznenadenje! Na stolu prekrasan crnozelen stolnjak, na njemu dvije termosice s vrućom vodom, sedam plastičnih šalica u bojama, te »važići« kave, čokolade, kakao, energetski napisak, šećer i čaj »Kilimanjaro«, a na sredini stola – pržene kokice. Oduševljena sam, ne mogu vjerovati! Oni su sve to nosili da bismo se na toj visini osjećali kao kraljevi.

James nas vodi u kratku šetnju do kratera Maundi. I tu se prašuma pokazuje u svoj svojoj ljepoti i veličini. Oduševili su nas majmuni velikih bijelih, perjanih repova. To su crnobijeli kalabasi. Posebno nas oduševljava vidik na 5149 metara visok Mawenzi, drugi vrh u masivu Kilimanjara, prepoznatljiv po nazubljenim kamenitim šiljcima.

Na povratku nas već čeka večera: krem-juha od povrća, pečeni krumpiri, varivo od povrća i obvezno voće za kraj obroka. Ovaj put to su mango i banane.

Odlazimo na spavanje, bolje reći – na odmaranje. Naime, od uzbuđenja nije lako zaspati. Po tko zna koji put postavljam sebi pitanje: hoću li moći, hoću li imati dovoljno snage, hoću li biti jača od toga tihog podmuklog neprijatelja zvanog visinska bolest? Zora osjeća mučninu i ubrzano lupanje srca, ali se pred jutarnji polazak natjera da »sredi« svoje emocije, strahove i želje te hrabro s nama krene u novi dan.

Afrički planinarski raj

Novi bi nam dan trebao donijeti put do skloništa Horombo Hut na 3720 m. U tih tisuću metara visinske razlike svladava se put od 11 km, a za to treba 6 – 8 sati hoda.

Hodajući »pole-pole« (polako), prateći u stopu vodiča Jamesa, napuštamo prašumu, prolazimo kroz šumu i nailazimo na nisko raslinje. Opet se susrećemo s gomilama ljudi koji su iz raznih dijelova svijeta došli ovamo s istim ciljem kao i mi. Uz njih susrećemo i dvostruko, pa i trostruko više vodiča i natovarenih nosača, kojima se s poštovanjem sklanjam u stranu. Na 3500 metara nailazimo na mjesto predviđeno za kraći odmor i ručak (lunch-paket koji svatko nosi sa sobom, a pripremio nam ga je naš kuhar David). Dečko osjeća »prste« visinske bolesti, nije mu dobro, ne može jesti, povraća mu se. Gledam njegovo blijedo lice dok leži ispružen na travi. Sigurno bi najradije ostao tu i zaspao na ugodnom planinskom suncu, ali treba krenuti dalje. Putem prelazimo nekoliko drvenih mostića ispod kojih teku bistre planinske vode. Toliko potoka, a mi moramo prokuhavati vodu (to zapravo za nas rade vodiči i nosači). Konačno, vrlo umorni stižemo do petnaestak drvenih kućica i gomile šatora.

Krajolik je neopisivo lijep. Uz planinske padine okupljaju se oblaci koji se izdižu iz savane i okružuju Horombo Hut na čudesan

način. A mnoštvo bijelih oblaka okuplja se i oko impresivne bijele kape Kilimanjara i stjenovitih vrhova Mawenzija.

Umirvamo se i kupamo u planinskom potoku, penjemo se do obližnjih uzvisina, odakle gledamo zadivljujuću igru svjetla i sjene, sunca i oblaka na padinama dalekoga Kiba. Budući da već osjećamo simptome visinske bolesti, blagu glavobolju, brzo umaranje i pojačano disanje, ranije se smještamo u svoje drvene kućice, u kojima i ne možeš ništa nego ležati.

U Horombo skloništu ostajemo i sutradan radi aklimatizacije. Spavam dobro, dižem se rano, naspavana i sretna. Glava me ne boli, dobro dišem, srce mi normalno kuca. Divno se osjećam!

Dakako, mažemo se kremom za sunce sa zaštitnim faktorom 25 i 50, na oči stavljamo tamne naočale, a na glavu šešire i krećemo prema Mawenziju radi aklimatizacije. Nakon dva sata stižemo na 4100 metara. Sretni smo, svima, osim Mati, to je najveća dosegnuta visina. Ive predlaže da stavimo kuhati juhu i pršutom počastimo Jamesa i Issu. Brzo odustajemo od juhe, ali od pršuta – ne! I vodiči su zadovoljni. Vidi se da im prijaju pršut i crna bevanda. Neki od nas dobivaju i ime na svahiliju, koje rado prihvaćamo. Tako dida (Mate) postaje Babu,

Zora – Jua (čitaj đu), Dečko – Mtoto dogo, a teta (ja) – Dada.

Bijeli snijeg na crnom kontinentu

Sljedeće jutro krećemo prema zavidna 4703 metra nadmorske visine. James nam kaže da uspon »pole-pole« traje 6 – 8 sati, te da ponesemo kape, rukavice, topliju odjeću, ali i kabanice. Mislimo – ma što će nam kabanice, sunce je i vruće nam je, ali ubrzo shvaćamo da James zna svoj posao i da dobro poznaje Kili. Počinje kišica, koja se zatim pretvara u hladnu kišu nošenu vjetrom, što postaje veoma neugodno. Prvi put počinjem shvaćati da će uspon na krov Afrike biti pravi pothvat. Zastajemo tek toliko da na sebe navučemo sve što imamo, od kapa i rukavica, do kabanica i gamaša... Ali kiša je neumoljiva, slijeva se niz hlače, ulazi u svaku cipelu i dok »pole-pole« hodam u koloni, čujem sama sebe kako šljapkam, dok mi hladne kišne kapi prodiru do kože.

Kiša prelazi u snijeg. Ruke zavlačim dublje u džepove, a glavu u ovratnik jakne. Ništa ne pomaže! Izgleda da nas je kiša i hladnoća ubrzala, pa za nešto više od 5 sati stižemo na svoje odredište – Kibo Camp, gdje se ponosno uzdigla kuća metalnoga krova. Čekajući da nam James pronade smještaj, proživljavamo dosad

Snijeg u Africi,
nadomak
ekvatora –
nestvarno ali
istinito

Hrvatska zastava na najvišem vrhu Afrike

najtežih desetak minuta. Dok nam sa svakog dijela tijela i odjeće curi voda, tresemo se kao prutići na vjetru.

U tim trenucima nisam bila ni svjesna hladne ljepote oko sebe i veličanstvenog vrha Kilija koji se izdiže iz oblaka. Bila sam svjesna samo hladnoće koja je prijetila da zavlada svim mojim osjetilima. Smješteni u veliku sobu, skidamo mokre stvari sa sebe i po ruksacima koji su potpuno promočili tražimo dragocjene komade koliko-toliko suhe odjeće. Tada se netko sjeti da upali kuhalo, pa se s gojzericama i mokrom odjećom nadvijamo nad tim jedinim izvorom topline. Promrzli se uvlačimo u vreće i ispod njih stavljamo mokru odjeću koja će nam sutra trebati za uspon. To se pokazalo kao dobar potez, jer smo koliko-toliko osušili odjeću u tih nekoliko sati sna. Najveći problem predstavljaju nam gojzerice, koje su unatoč sušenju i dalje mokre. Između dva para čarapa navlačimo najlon-vrećice, a u cipele stavljamo ženske uloške. Ideja nije samo dobra, nego genijalna!

Nakon vrućeg čaja, krećemo dalje u ponoć. Nitko ništa ne govori, svatko je u svojim mislima. U očima nevjericu. Kako da tako mokri demo do vrha? Vani je temperatura »debelo«

ispod nule. Ali kako odustati tako blizu cilja? Krećemo!

James ide prvi, a za nama su Issa i Georg. Primjećujem da ne nose ruksake, ali ništa ne pitam jer mi nijedna engleska riječ ne pada na pamet. Moje se rukavice nisu osušile, a druge, u kapi ruksaka, su promočile. Dakle, ostaje mi samo da navučem mokre rukavice. Mislim, ugrijat će se i osušiti od topline ruku, ali grijeshim! Dobilna sam smrzonine na vrhovima prstiju.

Na najvišem vrhu Afrike

Zrak je oštar i hladan, pa kad udahнем, osjećam bol u plućima. Od tako hladnog zraka i mokrog ovratnika jakne spasio me bijeli šal s potpisima mojih kolegica iz dječjeg vrtića.

Hodam kao robot, korak po korak, i razmišljam. James je rekao da do Gilman's pointa ima 5 sati hoda. Ma samo da svane, samo da proviri malo sunca, bilo bi mi lakše! Ali, za pet sati trebali bismo već biti na vrhu. Sama sebi zapovijedam: »Ne razmišljaj, Sanda, hodaj!« Ma, doći ću ja do Gilmansa i dobiti diplomu, samo da izade malo sunca, samo da proviri na horizontu...

Na horizontu se pojavljuje užarena crta. Sviće. Hura! Vrh se vidi... ali kako doći do njega.

Zadovoljstvo
ostaje...

Još desetak minuta i evo nas na Gilman's Pointu (5681 m). Ne mogu vjerovati, svi smo se popeli!

Sreća je ovladala nama, pa bez razmišljanja krećemo dalje, prema stvarnom vrhu. Prolazimo pored ledenjaka, koji kao da izranjuju iz samoga neba, te za manje od dva sata stižemo i na vršnu točku Kilimanjara, Uhuru Peak (5895 m). Svi smo uspjeli! Fotografiramo se sa šibenskom kapom, šibenskim šalom, šalom kollegica, zastavama sponzora i, naravno, s hrvatskom zastavom. Od silnih emocija osjećam se nekako čudno, gotovo prazno, ali vrlo sam ponosna. Mislim na svoje najdraže, koji su u ovom trenutku tako daleko, ali ih osjećam kao da su tu sa mnom. Hvala im na ljubavi i potpori koja mi je omogućila da napravim nešto o čemu mnogi tek maštaju.

Vrijeme kao da je stalo, ne znam kad smo krenuli nazad, ali znam da smo se Mate, Zora, Ive i ja sjurili sipinom do kampa Kibo. Tu nas je dočekao jedan crnac, koji širi ruke, grli nas i ljubi, očito veoma sretan zbog našeg uspjeha. To je David, naš kuhar. Kako je već uspio saznati? Iza njega se vide mnogobrojni nizovi bijelih zubi. To su naši nosači. Svi su sretni zbog nas. A i mi smo sretni.

Nakon kratkog odmora u kampu Kibo, spuštamo se do Horombo Huta, gdje ćemo prenoći.

Ujutro se okuplja cijeli naš tim i pjeva nam pjesme za pozdrav, pjesme o velikom blagu svoje zemљe – Kilimanjaru. Pjevamo i mi s njima, potrudili smo se već na usponu naučiti njihovu pjesmu. Plešemo. Veselju nema kraja. A onda im dajemo uobičajene napojnice, uvećane za onoliko koliko smo smatrali da im treba dati. Dajemo im i svu zimsku robu koju smo nosili: jakne i majice, kape, rukavice, deke, čarape, kabanice, naočale, nožiće, nekoliko čokolada. Smiju se, zahvaljuju nam. Kažu da smo super ekipa.

Konačno stižemo i na ulaz u park Kilimanjaro i nagrađujemo se istoimenim hladnim pivom. Primamo diplome i zahvaljujemo Jamesu, koji je zaslužan što se kompletna druga šibenska ekspedicija popela na toliko opjevani najviši vrh Afrike.

A pravo slavlje uslijedilo je tek u hotelu Kindoroko. Imamo još jedan razlog za slavlje – doznali smo da se u našem Šibeniku rodila Nikolina, sad već najmlađa članica našega kluba. Neka joj život bude sretan i ispunjen smijehom i radostima!

Dvije biografske skice

Vladimir Jagarić, Zagreb

Branko Lustig – filmski producent i ljubitelj prirode

Ljubitelji filmske umjetnosti dobro znaju da je Branko Lustig za produkciju filmova »Schindlerova lista« i »Gladijator« postao dvostruki oskarovac. No, neke su zanimljivosti iz njegova života gotovo nepoznate. U studentskim se danima bavio alpinizmom, a danas piše autobiografiju kao žumberački vikendaš. I dalje prati svjetska filmska zbivanja, a najviše našu filmsku produkciju. Rođen je u Osijeku 1932. Kao dječak bio je zatočen u logorima Auschwitz i Bergen-Belsenu. Nakon srednjoškolskog obrazovanja završava studij glume na Akademiji za kazališnu umjetnost u Zagrebu, ali se nakon kratkog bavljenja kazalištem potpuno posvećuje filmskoj umjetnosti, kao pomoćnik redatelja i producent američkih filmova i serija.

Godine 1952. Alpinistički odsjek PD »Zagreb« organizirao je alpinističku školu koju je završilo 30 tečajaca. Među njima je bio i student glume Branko Lustig, član Omladinske sekcije PD »Zagreb«. Penjao je u stjeni Kleka, prepe-njao Zimmer-Jahnov smjer u sjevernoj stijeni Triglava te smjerove u Dolkovoj špici, Stenaru, Maloj Mojstrovki i Špički. Penjao je u navezu s tadašnjim vodećim hrvatskim alpinistima Vjekoslavom Šantekom, Ervinom Hanzerom, Brankom Lukšićem, Stjepanom Jecićem i Ninoslavom Kučanom. U Društvu su ga voljeli, a naročito je bio omiljen među alpinistima. Znao je ponekad interpretirati neku scenu iz dramske literature. Nadimak mu je bio Kiki jer je uživao u istoimenim bombonima.

Druga je zanimljivost iz njegova života to što je na Žumberku, na brdu Željezno u Vlašić

Penjači Stjepan Jecić, Branko Lustig i Ninoslav Kučan pod Klekom 18. srpnja 1954.

Planinarski dom »Runolist« na Medvednici 60-ih godina 20. stoljeća

Brdu, još 1978. sagradio vikend-kuću. Što ga je navelo da je baš to brdo odabrao za gradnju kuće? Odmor u prirodi? Daleko od ljudi i filmskoga glamura? Stresna profesija? Spektakularan vidik? »Ovo je božje mjesto – tu vlada zakon prirode!« uskliknuo je vjerojatno kada je video to mjesto odakle se pruža prekrasan vidik na slikovite zapadne i središnje predjеле Žumberačkoga gorja. To je ono pravo mjesto gdje će u miru provoditi starosne zagrebačko-žumberačke dane.

Branko vrlo često sa suprugom boravi na Vlašić Brdu (inače su stalno naseljeni u Zagrebu). Vole prošetati predjelima brda Željenzno, a ponekad odu i u slikovitu dolinu potoka Slapnice. Pješački je prilaz Vlašić Brdu iz Medven Drage (od Medvenove kurije), a makadamska cesta vodi iz Čunkove Drage (nadeleko od Čunkova mlina).

Vili Matula – bilješka o »Runolistu«

Poznati kazališni, filmski i televizijski glumac Vili Matula radio se u Zagrebu 1962. Završio je Akademiju dramskih umjetnosti, član je Zagrebačkoga gradskog kazališta »Komedija«, zatim član Zagrebačkoga kazališta mladih, a

danas je samostalan umjetnik. Desetak godina interpretira baruna Münchausena u istoimenoj monodrami. Politički je aktivan, član je Helsinskog odbora.

Rano je djetinjstvo proveo na Medvednici, u planinarskom domu »Runolist«, popularnom »Runiću«, gdje su njegovi roditelji, Josip i Veronika, šezdesetih godina 20. stoljeća, bili domari.

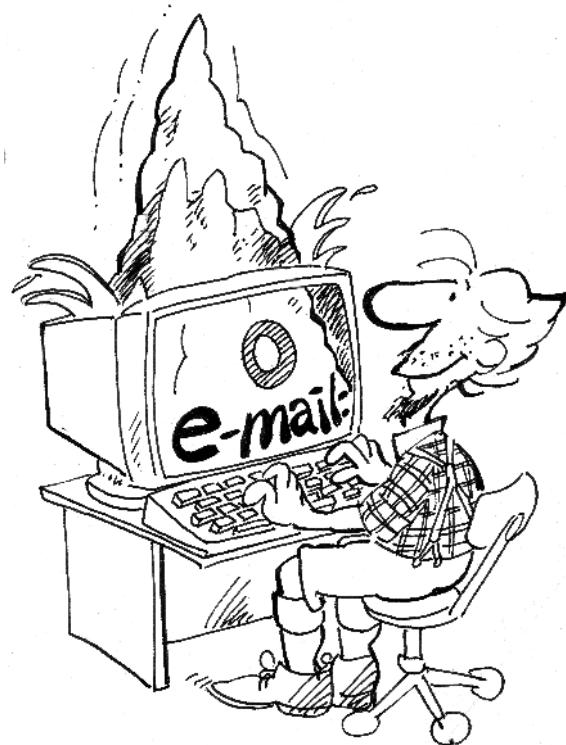
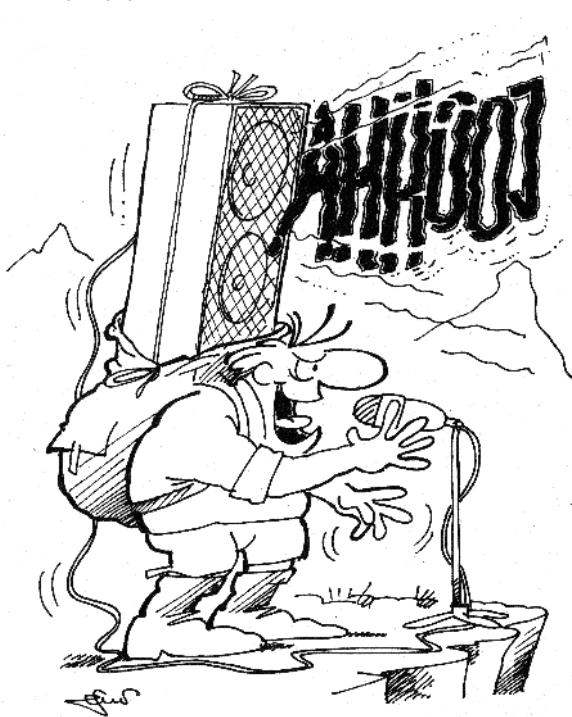
Spomenimo da je u to vrijeme na Brestovcu bilo lječilište za oboljele od tuberkuloze, koje je 1908. osnovao Milivoj Dežman, književnik, novinar i liječnik. Prema nekim izvorima, osnovao ga je zbog romantične veze s popularnom glumicom Ljerkom Šram (1874 - 1913), koja je bolovala od tuberkuloze. Lječilište je zatvoreno 1968. Iste su godine i domari Matula napustili »Runolist«.

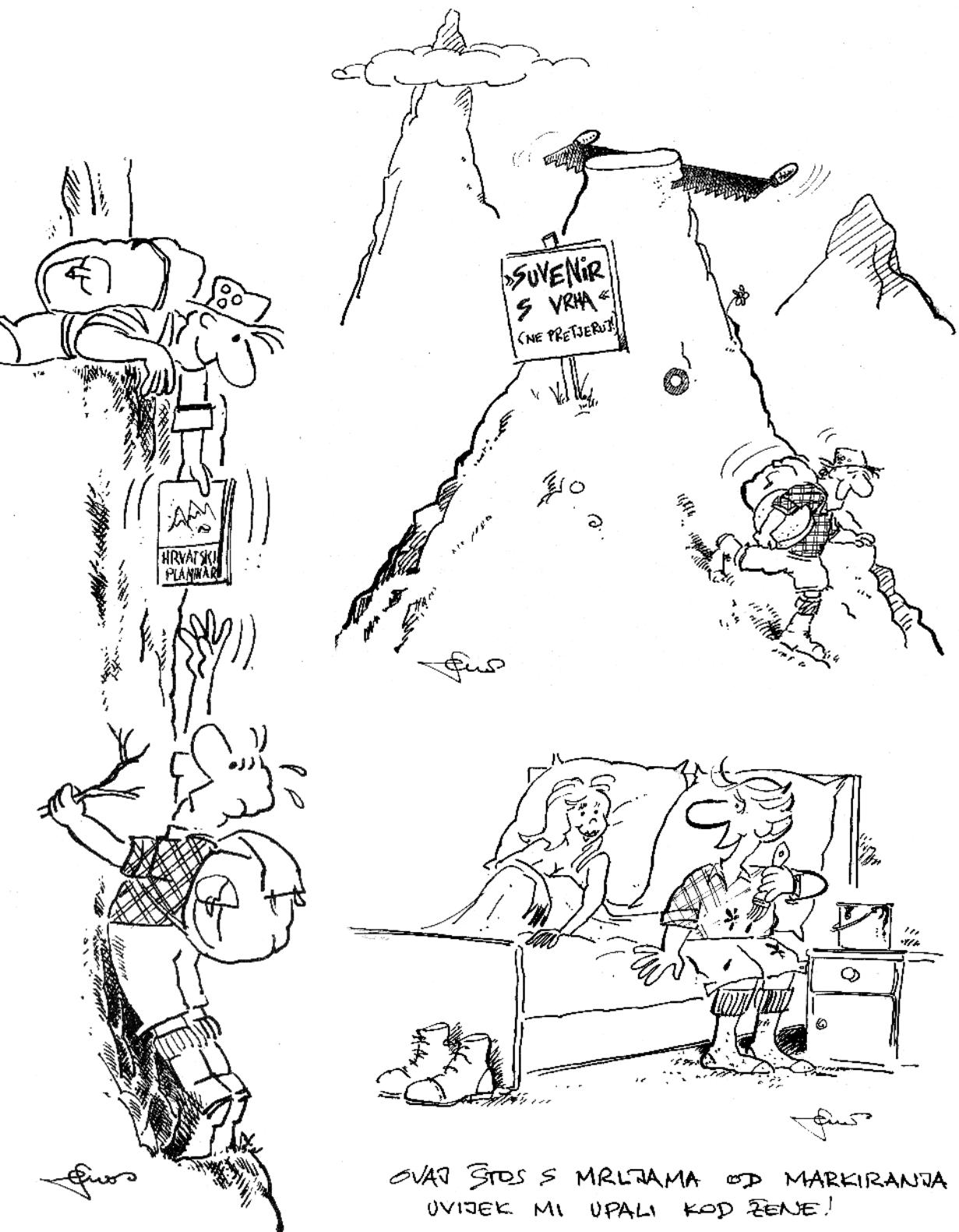
Vili nije zaboravio »Runić«, ponekad ga posjeti i rado se prisjeća šetnji po okolici doma, Činovničke livade i stare piramide. Oduševljavao se vidikom na Zagreb, pogotovo noćnim, na tisuće svjetala, tamo u daljinu. U grad je silazio samo na šišanje kose ili na kakvu cirkusku priredbu sa slonovima. »Možda sam zbog toga i postao glumac – cirkusant«, priča Vili.

Prošlo je deset godina...

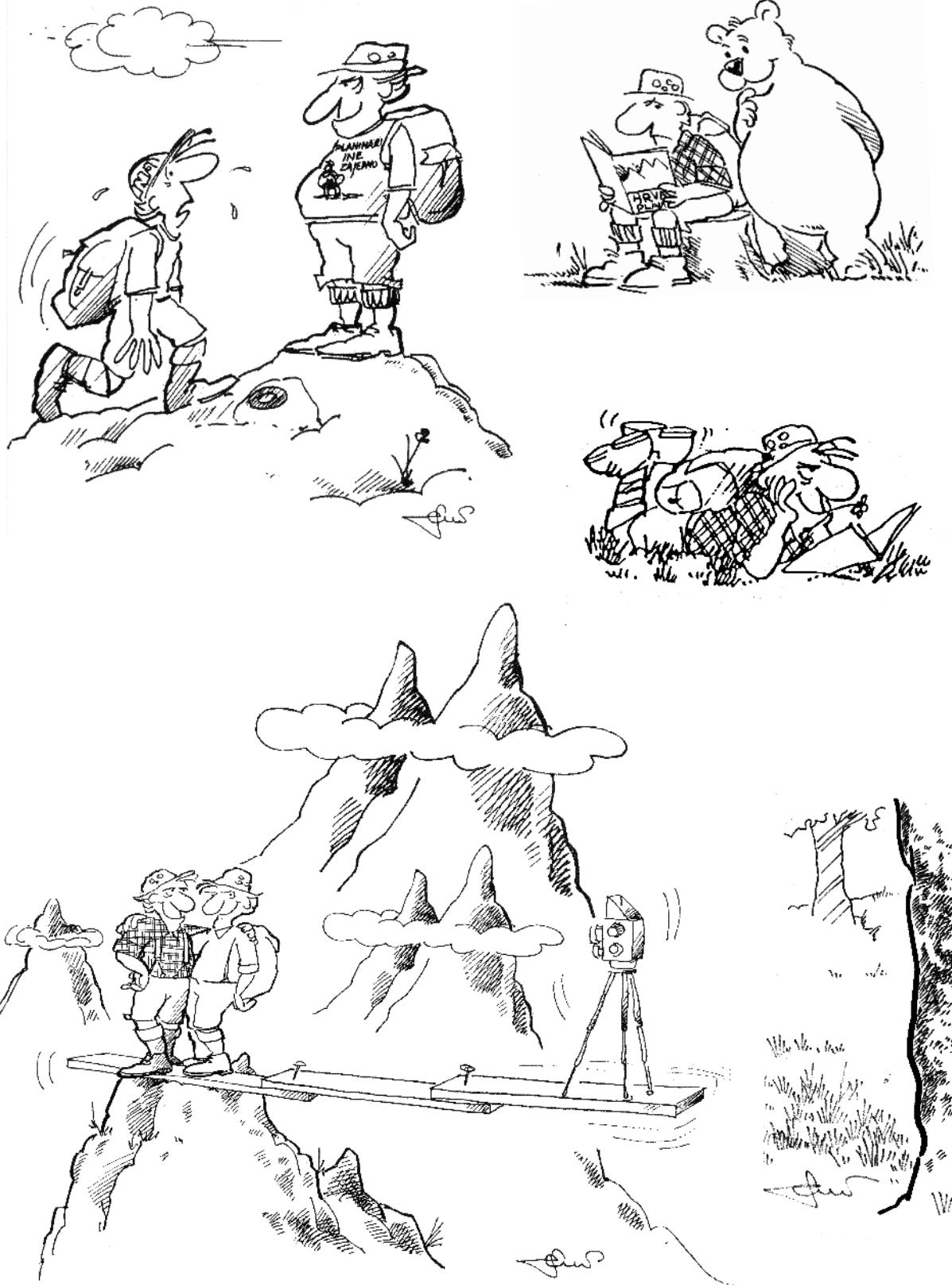
Sjećanje na planinara i karikaturista Senaida Serdarevića

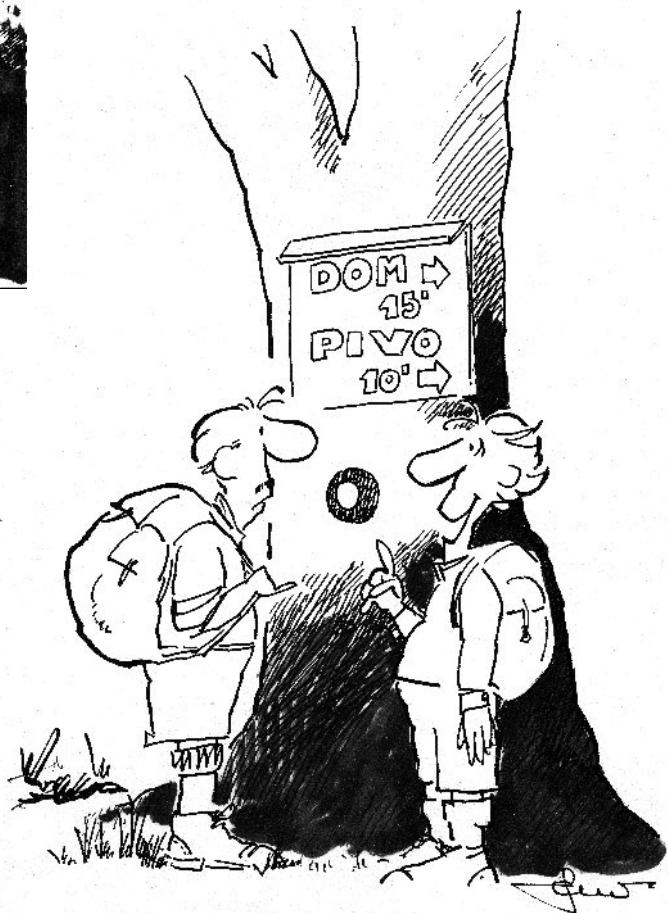
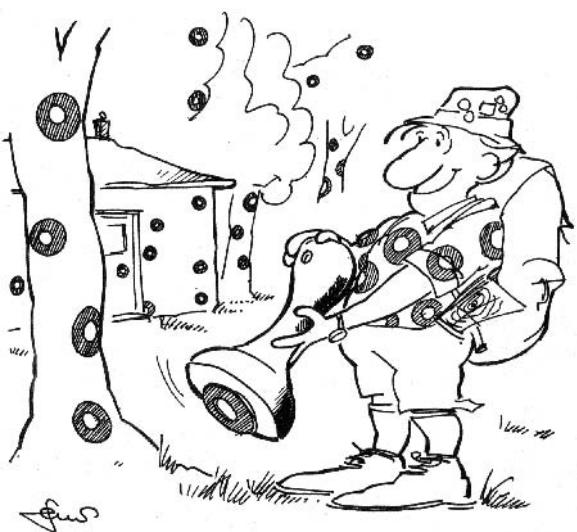
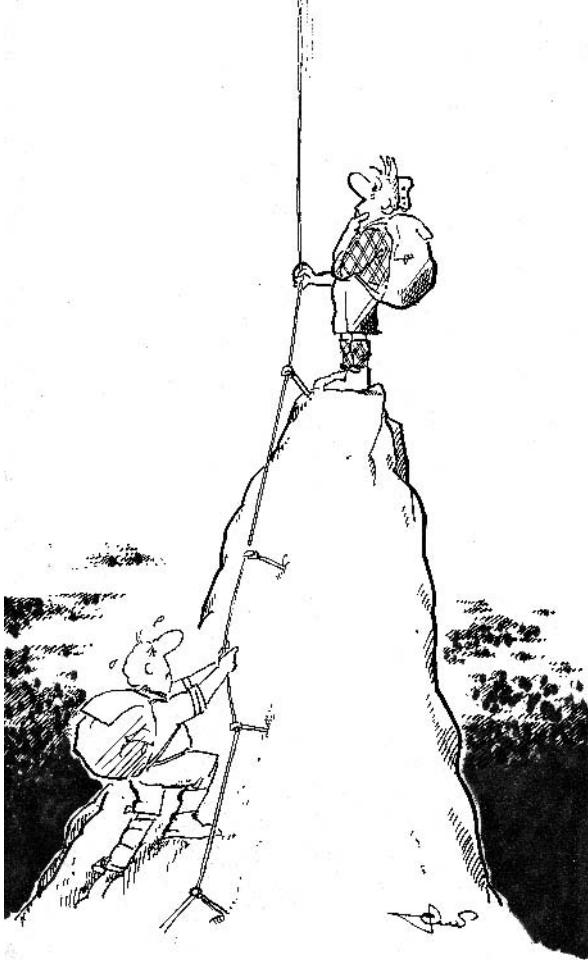
Prije točno deset godina, 31. siječnja 1999., na autocesti u Austriji tragično je završio život Senaida Serdarevića, vrsnog karikaturista i vrijednoga planinarskog stvaratelja. Serdarević je od 1978. bio član PD »INA OKI« i u tom društvu obnašao dužnosti potpredsjednika (1984. – 1985.) i predsjednika (1988. – 1989.) te organizirao izlete (Olimp 1987., Tatre 1988.). U HPS-u je bio pročelnik Komisije za promidžbu i izdavaštvo. Profesionalno se bavio marketingom i dizajnom (radio je najprije u Ini, a zatim u tvrtki Art Forma). Kao karikaturist izlagao je na pet samostalnih i velikom broju zajedničkih izložbi u zemlji i svijetu, te za svoje rade dobio velik broj priznanja i nagrada, od kojih dvadesetak na inozemnim festivalima. Suosnivač je Hrvatskog društva karikaturista, u kojem je bio tajnik i predsjednik, a bio je i predsjednik Foto-kluba »INA OKI« te organizator planinarskih foto-izložbi. Velik dio karikatura posvetio je planinarstvu, a svojim dizajnom i karikaturama obilježio je niz godišta »Hrvatskog planinara«. U sjećanje na Senu Serdarevića, deset godina nakon njegove tragične smrti izabrali smo nekoliko njegovih planinarskih karikatura koje ovdje objavljujemo.

OVAJ ŠTOS S MRLJAMA OD MARKIRANJA
UVJEJK MI UPALI KOD ŽENE!

...DA, PIVO TOCIMO U DOMU, ALI LJUDI
MALO POZURE RADI PIVAT!

Po vrhovima Durmitora

Tihomir Ivanec, Zagreb

Po dolasku u Žabljak smještamo se u kampu Ivan do, dva kilometra od Žabljaka. Kamp se nalazi na malom brežuljku s kojeg se pruža prekrasan vidik na durmitorske vrhove Savin kuk i Meded. Samo stotinjak metara dalje službeni je ulaz u Nacionalni park Durmitor (ulaznica стоји по два еура за сваки дан proveden у парку), Crno jezero (kupanje) i »magistralni« planinarski put kojim se najviše koriste planinari za uspon na Bobotov kuk, bilo preko katuna Velike Lokvice ili preko Ledene pecine.

Durmitor je gorska skupina na sjeverozapadu Crne Gore koja se izdiže iz Tarsko-pivske

visoravni. Najviši mu je vrh Bobotov kuk (2523 m). Prostor Durmitora je 1952. zbog iznimnih geografskih, geoloških, hidrografske i botaničkih vrijednosti proglašen nacionalnim parkom. S 49 vrhova viših od 2000 metara, dobro markiranim stazama, tri čvrsta objekta za smještaj planinara (domom u Škrki, skloništem na Lokvicama i bivkom u Velikoj Karlici), mjestima pogodnim za logorovanje i izvorima pitke vode Durmitor planinarima nudi neslućene mogućnosti.

Prvi dan upoznajemo okolicu, turističkom stazom obilazimo Malo i Veliko Crno jezero, družimo se s vjevericama, kupamo se u Malom

THOMIR IVANEC

jezeru i proučavamo planinarski vodič jer ne želimo krenuti u nepoznatu planinu bez dobre pripreme. Dogovorili smo se da nam sutradan prva tura bude uspon na Međed, vrh s kojeg se pruža nezaboravan vidik na Crno jezero, okruženo gustom crnogoričnom šumom. Uobičajen prilaz preko katuna na Velikim Lokvicama (1800 m) činio nam se najboljim izborom jer ta varijanta omogućuje da se u slučaju pogoršanja vremena, koje je bilo najavljenno, smjestimo u skloništu.

Jutro nije obećavajuće, jak vjetar i Durmitor posve zaklonjen oblacima, ali krećemo. Osim nas, prema vrhu idu i neki domaći planinari. Od Ivan dola do Lokvica pratimo dobro označen put koji nas isprva vodi kroz šumu, a zatim preko sipara i kamenja, kroz klance i preko planinskih livada. Na Lokvicama nas dočekuje jak vjetar, hladnoća i – lavež pasa. Nismo sami! Upoznajemo pastira Peru koji nas odvraća od uspona na Međed – kaže da je previše izložen vjetru i upućuje nas na bliži Terzin bogaz (2303 m). Ispraća nas riječima:

»Kada dođete ponovno, moramo se više držiti!«.

Pregledavamo sklonište koje nudi samo krov nad glavom i daske za spavanje – pećice nema. Mjesto je pogodno za bazni logor jer do njega nije teško doći i donijeti namirnice potrebne za više dana (do njega se od Ivan dola stiže za dva sata laganog hoda), a u blizini je i izvor pitke vode. Nastavak puta vodi nas strmo gore, po zapadnoj padini Međeda, preko sipara, stijena i livada na Veliku previju (2145 m), jedan od jedanaest durmitorskih prijevoja viših od 2000 metara. Naglo dobivamo na visini i često zastajemo jer nam staza nudi prave durmitorske vidike – kamene kukove, vrtoglava točila i 300 metara pod nama u dubini – ledenjačko jezerce Vir u Lokvicama. Znojni izlazimo na prijevoj i oduševljavamo se novim prizorima: Terzin bogaz, koji nam je pri usponu pokazivao svoje surovo, strmo kameni lice, s juga postaje bogat planinski pašnjak, koji se strmo spušta u Veliku Karlicu, prema alpin-

stičkom bivku i posljednjem ledenjaku na Durmitoru.

Odvajamo se stazom za Terzin bogaz i grabimo strminom prema vrhu, kad odjednom nešto zasikće na metar od mog ramena. Zmija, prema našim poskocima – zmijica, podigla je glavu i počela siktati na mene. Na tren sam se smrznuo. Susret sa zmijama za mene je uobičajena stvar, ali još se nijedna nije postavila za napad. Na povratku s vrha uočavamo da je napustila svoju rupu. Bit će da sam došao preblizu pa se osjetila ugroženom.

Iz Velike Karlice preko travnate strmine približava nam se druga skupina planinara. Srećemo se na pola puta između vrha i Velike previje. Dvoje od njih su, sada vidimo, planinari, stranci, ali djevojke, Crnogorke u gradskim cipelicama, sigurno nisu planinari. Njihovo pitanje kako da što brže siđu u Žabljak, jer nisu prikladno obuveni i odjeveni, zahtijevalo je na visini od 2200 metara vrlo diplomatski odgovor. Nakon razmjene mišljenja oni se

odlučuju vratiti našom stazom, a mi njihovom. Spuštamo se u Veliku Karlicu. Stiješnjeni smo u izduženu kotlu koji omeđuju Šljeme (2455 m) i Savin kuk (2313 m) s juga i jugoistoka te Međed (2287 m) sa sjeverozapada. Jurimo nizbrdo, ali svaki čas zastajemo da se osvrnemo na snijeg ledenjaka i strme, zastrašujuće sipare Šljemena i Savina kuka.

Vjetrovit dan donio je najhladniju noć koju smo ljetos iskusili: 5 °C. Bilo je toliko hladno da nam se privremeno u kombi uselila jedna maca i prespavala s Brankom u vreći. Slušamo radio, prognoza je povoljna. Sutra ćemo od Sedla na Bobotov kuk. Sedlo (1907 m) je prijevoj na južnoj strani Durmitora između Pošćenskog i Dobrog dola. Od njega se do Bobotova kuka može stići za tri sata hoda. Do Sedla se dolazi uskom, novoasfaltiranom cestom za Trsu. Na petom kilometru ceste od Žabljaka za Šavnik skrene se desno i nakon 7 kilometara viganjan Pošćenskim krajem stiže se na Sedlo.

Na putu od Žabljaka do Sedla Durmitor nam pokazuje sasvim drugo lice. Padine su blage i travnate, vode gotovo do samih vrhova Šljemeni i Savina kuka, koji se s duge strane zastrašujućim okomicama ruše u Veliku Karlicu. Na padinama Savina kuka uređeno je skijalište pa Žabljak zimi postaje skijaški centar.

Od Sedla planinarski put vodi nas sjeverno, pod Uvitu gredu (2199 m) i kroz 40 metara visok, strm i kršljiv žlijeb izvodi nas na gornju visoravan (2140 m). Sočna trava na njoj primamila je i stado ovaca. Ovan me sumnjičavo gleda, nakrivo je glavu i čeka. Da se nije javio pastir, možda bi krenuo na mene. Prilazim pastiru da ga pitam kako da na povratku zaobiđemo taj neugodni žlijeb, a on prvo pruža ruku i predstavlja se – Veljko. Ostajem ugodno izneđen jer se isto tako ponio i Pero na Lokviciama – pristojno je prvo se predstaviti. Upućuje nas da od Zelenog vira (2028 m), ledenjačkog jezera u podnožju Bobotova kuka, preko Urdenog dola izademo na cestu za Trsu i njome se vratimo do Sedla. Prihvaćamo prijedlog jer se kružnom turom najbolje upozna kraj.

Brzo napredujemo preko visoravnii Suhi tavani. Dok gledamo planinarsku skupinu

S 49 vrhova viših od 2000 metara, dobro markiranim stazama, tri čvrsta objekta za planinarski smještaj, mjestima pogodnim za logorovanje i izvorima pitke vode planinarima nudi neslućene mogućnosti

ispred nas, obojane točkice u daljini, impresionira nas veličina stijena Surdupa (2279 m), Bandijerne (2409 m) i Zubaca (2309 m). Na izvoru kod Surutke točimo vodu, ali ne možemo je piti koliko je hladna, samo gutljaj po gutljaj. Ukazuje nam se i brdo koje sam posebno želio vidjeti: Zeleni pasovi. Moćno tektonsko djelovanje osovilo je zemljine slojeve, izbacilo ih na površinu i učinilo jednim od najzanimljivijih dijelova Durmitora.

Stižemo na kraj visoravnii. Nešto više od stotinu metara ispod nas ukazuje nam se Zeleni vir, nažalost suh. Odmah preko puta, na maloj,

TIHOMIR IVAČEC

Zeleni pasovi

ali nepremostivoj zračnoj razdaljini, strmina je Čista lica koja nas vodi do Velike previje (2351 m) podno Bobotova kuka. Moramo se spustiti do Zelenog vira, izgubiti stotinjak metara na visini i popeti se nekih 500 metara strminom koja je kombinacija stijene za penjanje, sipara i travnatog terena. Prije uspona raspoređenje nam podiže skupina crnogorskih planinara koja nas pozdravlja: »Evo naših!«. Nakon sat i pol hoda nagrađeni smo pogledom na Škrčko jezero (1686 m). Do vrha Bobotova kuka imamo još dvadeset minuta penjanja kroz stijene.

Uživamo i fotografiramo se na vrhu. Jednim pogledom upijamo pitomo Škrčko jezero 830 metara pod nama i surovo, krševito lice Durmitora. Pogledom pratimo stazu u siparu kojom smo jučer prošli na putu za Terzin bogaz. U daljini, na jugu, Dobri dô i naša cesta za povratak.

Do Zelenog vira silazimo vrlo brzo. Valjamo se kroz Mliječni dô preko položenih pasova, koji su kao valovi na moru visoki dva do tri metra, vijugamo između vrtača i kamenih gromada u podnožju Šarenih pasova i ulazimo u Urdeni dô. Pozdravljamo se s još jednim pastirom dok nas njegov oštar pas ovčar – bijela pudlica – pomno drži na oku. Lijevim obodom Urdenog dola preko malog prijevoja izlazimo na cestu za Trsu. Pored nas se zaustavlja auto, crni BMW. Vozač je nabildan mladić obrijane glave, a do njega djevojka.

– A vi odozgor?

– Iz Hrvatske ste? Bili na Bobotovom?

– U hodu sedam sati?!

– A ne, mi ne bismo!

Pa kad ne biste, onda nemojte! Sretno vam bilo! Mi ćemo i drugi put!

Ivanščica - još jedan uspon

Tomislav Friščić, Ivanec

Nedjeljno jutro, uvijek obično, a opet nekako posebno. Za nas planinare oduvijek ima poseban značaj. Za radnog čovjeka to je dan kad može nekamo poći da se odmori od posla i svakodnevnih briga. Dok udišem taj posebni jutarnji zrak, sada na kraju proljeća i početku ljeta, hodam dvorištem i uživam u miru.

Svežina travnjaka i sunčeve zrake koje već uveliko najavljuju vruć dan. Hitam prema podrumu i uzimam ruksak, nazuvam lagane gojzericice na noge, uzimam nekoliko majica i... put pod noge. A kamo? Pa naravno, Ivanščica, stara cura kojoj se uvijek vraćam kao nevjerni dečko nakon preljuba s mnogobrojnim curama od Alpa do Dinarida. Ona me uvijek čeka, nuda mi se, a ja joj se uvijek iznova ponizno vratim.

Zatvaram vrata ograde, zadovoljno grickam jabuku i odlazim ulicom prema zagorskoj ljepotici praćen molečivim pogledom svojih nje-mačkih ovčara Cezara i Lune. Već nakon prvog zavoja bacam pogled prema vrhu, okupanom u jutarnjoj izmaglici. Sada izgleda daleko, a pred kišu doima se tako blizu.

Ovaj put, od središta Ivanca pa preko moje Vukovićeve ili opet od crkve pa Frankopanskom ulicom, markiran je prije nekih pet godina i razmjerno je nepoznat i samim Ivančanima, iako je mnogo ljepši od hoda po asfaltu Rajterrove ulice do Prigorca. Meni je osobito drag jer vodi kroz moj kvart i jer tu znam svakoga. Uvijek nekoga sretnem i svi već znaju kamo idem, pa mi je to ujedno i prilika da razmijenim nekoliko riječi. To osobito znači umirovljenicima, od kojih će mi svaki skrenuti pozornost na to kako su i oni u mlađim danima obvezno išli »v goru«.

Uz neizostavan lavež pasa i cvrkut ptica, nakon deset minuta dolazim do posljednje kuće u ulici, gdje počinju vrtovi, voćnjaci i prvi vino-

gradi s klijetima. Prva je Mikova, pa onda Stevina, pa Franjina, Brcova... Znam za svaku, u svakoj sam bio već više puta i svaki je put dobro i drugačije, iako je još prije deset godina, kad su još bili živi neki djedovi iz susjedstva, bilo nekako veselije. To su bili ljudi koji su uvi-jek bili u vinogradima, malo su radili, a za razgovor i kupicu uvijek imali vremena i opet su sve stigli. Hodali su jedni k drugima, i tako malo-pomalo, nekad prije, nekad kasnije, pjesma se uvijek začula. Nisi mogao proći cestom, a da te nisu pozvali na gemišt, pa tko voli, nek izvoli...

Nekad su i zidovi bili preuski. To je bilo nešto posebno, osobito u zimskim mjesecima. Vino, kesten, špek, kobasicice, uvijek se našlo ponešto... Gledam sada te klijeti, sve su proširene, obnovljene, u njima su kamini, struja i voda, a pred njima asfalt... sve je tu, samo to više nije ono što je nekad bilo. Nema više tih ljudi i klijeti. Kao da su izgubile dušu. Suvremen ritam života i grada tako malo i tako rijetko dopušta da kleti ostanu ono za što su namijenjene.

Za kratko vrijeme dolazim na malu zaranjan, odakle se pruža lijep vidik prema Strahinjsići i Ravnoj gori, te na cijelu dolinu rijeke Bednje. Nekoliko koraka dalje nalazi se račvanje. Producujem ravno, a desno vodi put za Hrastiče, još jedan vinorodni brijež načičkan klijetima. Put prolazi kroz vinograde, s odvojcima do pojedinih vinorodnih brjegova. Takav je prvo Hudak, pa zatim Jamine, odakle je osobito lijep vidik na Ivanec. No, ja krećem ravno do odvojka prema Risju, jednom kasnije otkrivenom vinogradarskom raju. Slijeva se nalazi zemljiste u vlasništvu odgojnog doma za mladež Pahinsko. Sjećam se kako smo ovdje sa školom odlazili na izlet i igrali nogomet te se ganjali kestenovom šumom. Sve je sada zapu-

šteno. Na igralištu trnje, neobrezane voćke, oronula ograda... A štićenici doma svako malo iz obijesti provale ljudima u klijeti ili u trgovine, ukradu ili jednostavno iz čista mira razlupaju automobile ili drugu imovinu. Vjerojatno nemaju što raditi, a nije zgodno da se odgajaju u vinogradu ili voćnjaku kao nekada. Tada nije bilo tih gluposti, a mnogi su se i poženili i danas s obiteljima žive u Ivancu.

Udubljen u misli prolazim kraj posljednje klijeti u ovom dijelu, poznatoj po najvećem klopotecu za plašenje ptica u jesen. Obično ga diže troje ili četvero odraslih ljudi. Nakon malog šumarka dolazim do vinogradarske oaze Pišće, sa svih strana okružene šumom, gdje vrijedni ljudi ipak proizvedu itekako vrijedna i nagrađivana vina.

Ljudi koji vole osamu ovdje uvijek nalaze mir. S lijeve strane nalazi se pješčara. Nekad se ovdje na kola utovarivao neoprani pijesak. Mnogi je vinski podrum potekao upravo odavde. S desne strane na žalost nije tako lijepa slika, prije bi se reklo – sramota. Iako komunalne službe već godinama redovito odvoze otpad, još uvijek se nađu »ekolozi« kojima je jednostavnije bacati u šumu.

Ovdje prestaje asfalt i put se počinje penjati uz rub ili granicu vinograda i šume. Po stazi teče potok, jer je čitav taj kraj bogat vodom i

ima mnogo izvora, a planinarska staza kroz šumu slijedi glavni vodovod od izvora Žgano vino do Ivanca. Tu sam sredinom dana često sretao bjelouške kako vrebaju žabe što se motaju oko vode. Ulazim dublje u šumu gdje je svežnje. Svežina godi nakon prvih kapi znoja.

Šuma ima svoj poseban mir i zvukove. Prolazim kroz paukove mreže. U ovom dijelu mogu se susresti srne i zečevi. Staza je široka i po njoj se izvlači drvo za ogrjev.

Zahvaljujući plinofikaciji, šuma se obnovila, no sad su pojedincima računi previsoki, pa se opet počelo sjeći i to često bez ikakva plana i nadzora. Žalosno! Bilo je (i još ih uvijek ima) i drskih krađa, doslovno preko noći. Znam za slučaj kad je kradljivac vlasniku prodao baš njegova drva... Žao mi je svakog stabla, jer kao za inat, uvijek sijeku tamo gdje su bila najljepša staništa vrganja. Inače, ovisno o sezoni ili bolje reći količini vlage, u drugoj polovici lipnja te u rujnu i listopadu ovdje sve vrvi od vrganja, lisicića, sunčanica...

Iako, na žalost ima ljudi koji pretjeruju, pa misle da baš oni moraju ubrati sve gljive. Isto je i s kestenom, tako da se može dogoditi da unatoč velikom broju kestena, nekoliko pojedinaca pobere gotovo sve.

Ta dionica ima samo dva strmija uspona, a kod drugog će vam pozornost privući tutnjava

vode u rezervoaru. Ovdje se nalazi i ispust na kojem se u kišnom razdoblju možete i okrijeći. Dolazimo do malog križanja, put nastavljamo po markaciji na desno. Svo vrijeme put prolazi kroz hladovinu, i samo se na rijetkim mjestima zrake probijaju do tla. Kroz krošnje se s lijeve strane nazire crkvica Sveti Duh iznad Prigorca.

Uskoro se staza tjesno priljubljuje uza strmu sjevernu padinu Ivanšćice. Opet prolazimo uz izvore. S desne je strane mlada crnogorična šuma, zasadena prije nekih 25 godina, nakon što je led uništilo staru šumu.

Uskoro dolazimo i do mjesta gdje nam se s lijeve strane priključuje put koji vodi od pilane, odnosno Rajterove ulice u Ivancu. Nekad popularan, sad zaboravljen, jer svima je nekako lješe autom do Prigorca, onda jurnuti na vrh, pa brže-bolje opet dolje.

Dolazim i do mjesta gdje put siječe padinu pa je osobito za mokra vremena potrebno malo pozornosti. Čuje se voda sa Žganom vina, dok iznad nas prolazi cesta koja vodi na vrh. Još malo, sad prolazimo kraj stijene te se penjemo na cestu i evo nas na Žganom vinu. Za tu prvu etapu puta treba mi oko 40 minuta od kuće ili središta Ivanca, a za 50 minuta trebao bi stići svaki rekreativac koji drži do svoje hodačke reputacije.

Na Žganom vinu gotovo je uvijek živo. Ovdje izvire jedna od najboljih i najukusnijih voda koje poznajem. Jedna i jedinstvena. Teče slobodno, pa mnogi izletnici iz Varaždina, pa čak i Medimurja koriste priliku da napune kanistre i razne boce izvrsnom vodom. Bilo ljeto, bila zima, uvijek zastanem da se okrijepim i nakratko predahnem na klupici uz ogradieni izvor. Već su parkirani prvi automobili. Tuda prolazi i cesta koja iz Prigorca vodi na vrh, a to je ujedno i ishodište puta za planinare koji preko Mrzljaka odlaze prema vrhu Ivanšćice. To je i pogodno mjesto za roštilj, pa tijekom ljeta za nesavjesnim izletnicima ima posla. Prije nekoliko godina proveli veliku akciju čišćenja i tada pronašli doista sve i svašta. Noću ovo mjesto postaje omiljeno sastajalište ljubavnika i siguran sam da bi automat za kondome nekom poduzetniku donosio dobar profit. Za mene je ovo mjesto također posebno. Bilo da sam se znao naći s prijateljima, bilo da sam se s njima oprštao uz pjesmu i gemiš iz ruksaka. Znao sam i dočekati zoru uz prve zrake sunca, cvrkut ptica i tužno društvo na rastanku. Zimi to mjesto znači civilizaciju, bijeg od hladne planine, magle i dubokog snijega.

Sada sve to izgleda nestvarno i obuzet osjećajima polako krećem širokom stazom uz potok Mrzljak prema vrhu. Staza je uvijek mokra i

Ivanščica je stara cura kojoj se uvijek vraćam kao nevjerni dečko nakon preljuba s mnogobrojnim curama od Alpa do Dinarida. Ona me uvijek čeka, nada mi se, a ja joj se uvijek iznov ponizno vratim

ljeti prepuna raznih kukaca. Najpametnije je držati usta zatvorena, jer ćete se inače nagutati raznoraznih »delicija«. Staza vodi kanjonom potoka i sve se više uspinje. S lijeve strane osobito su dojmljive stijene prema grebenu kojim prolazi put preko Konja. Nakon 10 do 15 minuta dolazi se do »cimerplaca«, mjesa gdje se skupljaju drva. Nešto prije, s desne strane, vidi se protupožarni put. Njime je moguće skratiti hodanje, ali je vrlo strm, neodržavan i ljeti pun trnja. Za koju će ga godinu šuma sigurno progutati.

Put se sužava, kameni dio zamjenjuje zemlja i uskoro dolazimo do najstrmijeg dijela, gdje se staza oštro penje do Mrzljaka, izvora izvrsne vode. Tu je malena klupica gdje se uvijek može zateći nekog kako se odmara. Na strmini osobito treba paziti pri silasku, jer korijenje, osobito mokro, nikome ne prašta. Staza ubrzo izlazi na proširen protupožarni put da bi nakon samo pet minuta opet oštro ušla u šumu. Taj je dio puta mokar i klizav, tako da su rukohvati pravi spas. Uvijek je i propuh jer se tu miješa zrak sjevera i juga. Tu često počinje ili prestaje magla, i za koji je stupanj hladnije. Noga poznaće svaki kamen, miris borove šume daje posebnu snagu. Staza se uskoro smiruje i dolazi gotovo na ravninu. Evo me na »grobeku«. Nekadašnji »grob neznanog junaka« danas ureden od planinara neopterećenih ideologijom u obični »grob«, mjesto je gdje vrijedi predahnuti, a ujedno je i križanje. Mislim da nitko ne zna tko je ovdje pokopan. Mjesto je o kome već godina kruže razne priče, među kojima neke spadaju u fantastiku.

Odavde je blizu cesta i dalje se može prema Majeru i Oštrec-gradu. Za to treba oko sat vremena. Ja nastavljam kroz borovu šumu, u cik-cak usponu, sve do male zaravni gdje obično sve vrvi malinama. Slijedi lagan spust do Črnih mlačaka, gdje se u nekoliko bara ili mlaka zadržava voda. Nekad su tu ljudi napajali stoku. Danas je mjesto ukusno uređeno i uz njega je vezano

puno starih legendi i krajne fantastičnih priča, među kojima je i ona da ovdje obvezno slijeci klečke vještice na svom preletu prema zapadnoj Europi.

Uživam hodati tim dijelom puta, iako je na žalost šuma prilično prorijeđena. I zemљa je tu nekako posebno meka. Želite li do Belecgrada i planinarske kuće u kojoj su već tradicionalno najbolje planinarske veselice, tu trebate skrenuti na cestu i spustiti se Belečkim planinarskim putom. No, to je ipak jedna druga priča.

Dalje se put prema vrhu Ivanščice čas pejne, čas ide ravno, a stalno slijedi i kratki cestu. Ipak, uvijek je na pristojnoj udaljenosti od nje i njezine prašine. Staza više nije naporna pa se čovjek u toj ljepoti i simbiozi s prirodom može prepustiti mislima ili maštanjima. Prolazimo kraj još jednog stolića i odmorišta, a onda slijedi kratka uzbrdica dok se konačno ne uspnemo na cestu. E, ovdje ju ne možemo izbjegći, no na sreću ne hoda seugo po njoj. Kao utjeha, pruža nam se, unatoč vegetaciji, lijep vidik na sjever: Ravna gora, Pohorje, Uršlja gora, Austrija... Ivanec i staza kojom smo prolazili sad su duboko ispod nas. Još nekoliko koraka i dolazimo do staze koja preko Konja strmo dolazi iz Prigorca do rampe pod vrhom.

Prvi izletnici već su zauzeli svoja mjesta u tišini šume, a djeca se već zagrijavaju na obližnjem prašnjavom igralištu. No, i to je dio planinske egzotike. Od Žganog vina išao sam nekih sat i deset minuta, sve zajedno nešto manje od dva sata lagana hoda. Može se i mnogo brže, ali onda je i uživanje u prirodi manje. Zaobilazim rampu, sigurno gazim naprijed, čujem glasove sa staze preko Konja.

Vraćam se u realnost, stižem do uvijek drage »Pasarićeve kuće«. Maštanjima i samoći ovdje je kraj. Gle, gle, tko je već sve ovdje! Poznata lica za stolovima pred domom... ali to je ipak neka druga priča i neki drugi film.

Ovo je ipak bila moja Ivanščica i samo još jedan uspon...

Uspon na Prisojnik – dvije planinarske priče

Ljerka Sedlan Konig i Irena Bando, Osijek

Vremenska je prognoza ovaj put bila dobra i u petak nas je na Vršiču, prijevoju udaljenom 12 km od Kranjske Gore, dočekala suncem obasjana Mojstrovka – naš prvi cilj. Od Vršića prema zapadu sve do Jalovca proteže se lijep planinski greben s tri vrha. To su Mala, Velika i Zadnja Mojstrovka. Najčešće se posjećuje Mala Mojstrovka (2332 m), koja ne očarava visinom, već atraktivnim pristupom. Osim toga, ona je zbog velike visine na kojoj počinje uspon (prijevoj Vršič, 1611 m) razmjerno lako dostupna. Ipak, za uspon odabiremo najteži pristup, Hanzovu pot, koja vodi strmom, sjevernom stranom. To je zahtjevna, no vrlo dobro osigurana »ferata«. Za uspon

Hanzovom poti do vrha treba dva i pol sata, a pritom se sviđava visinska razlika od 721 metra.

Mislite li da planinarenje ne može biti uzbudljivo i da tu nema mjesta adrenalinu – isprobajte Hanzovu pot za uspon na Mojstrovku! Uživat ćete u prekrasnom vidiku na Slemenovu špicu, Ciprnik, Ponce, Planicu sa skakaošnicama i ostale vrhove, upoznat ćete sajle i klinove, čak probati i malo slobodnog penjanja, a nećete se previše oznojiti i namučiti – i cijelo ćete se vrijeme osjećati sigurno. Ne možete zalutati jer vas neprekidan niz sajli i klinova vodi do vrha. Na vrhu ćete biti nagradeni nezaboravnim pogledom – vrhovi Alpa prostiru se svuda oko vas: neki od njih dobro poznati prija-

Mojstrovka

telji koje ste posjetili na svojim prijašnjim usponima, i oni drugi, koji strpljivo čekaju na vašem popisu još neosvojenih vrhova. Vrijeme na vrhu iskoristite za slikanje te za čokoladu i sušene marelice. Na visinama iznad 2000 metara čokolada je posebno ukusna. Probajte i uvjerite se!

Nismo silazili istim putom. Odabrali smo uobičajeni, blaži i duži silazak, s južne strane Mojstrovke preko uvijek neugodnoga sipara.

Bio je to tek uvod za posjet 2547 metara visokom Prisojniku, koji smo predvidjeli za sutradan. Prisojnik je planina s dva imena i stotinu lica. Zovu ga i Prisank. Zajedno s Triglavom, Razorom, Jalovcem i Mangartom on pripada među »pet veličanstvenih« vrhova koji čine okosnicu slovenskoga dijela Julijskih Alpa. Greben mu je nazubljen, a stijena izbrzdana usjecima i žljebovima. Prisojnik se hvali dvama okнима (otvorima u stijeni) i licem djevojke, Ajdovske deklice, koje je priroda urezala u stjeni. Južna strana, koja se spušta prema dolini Soče, pitomija je, dijelom šumovita i travnata.

U Poštarskom domu, gdje smo odsjeli, dogovaramo se nakon večere o sutrašnjem usponu. Iskusniji i hrabriji dio društva kreće ujutro od kuće na Gozdu Hanzovom poti, sjevernom stranom, dok će druga skupina – »light« varijantom – krenut će dva sata poslije i na vrh doći s južne strane. Susrest ćemo se na vrhu i svoje dojmove razmijeniti tako što će svatko ispričati svoju priču.

Prva priča: Prisojnik – Hanzovom poti

Krećemo u 5:30, čini mi se da je Željko pretjerao s vremenom polaska – još je mrak, planine oko nas su turobne i mračne, a vjetar zavija u daljini. Drago je odustao, iako je jučer na zahtjevnoj Mojstrovki bio daleko ispred svih nas. Zašto? Ako on odustaje, zbog čega ja ne odustajem? Možda samo zato što ne volim odustajati. Ionako smo već krenuli, željni avanture, novih spoznaja i osvojenih vrhova. Želudac mi otkriva strah. Iako je Željko rekao da je to najteža ferata u Sloveniji, na internetu je

Prisojnik je planina s dva imena i stotinu lica. Zajedno s Triglavom, Razorom, Jalovcem i Mangartom on pripada među »pet veličanstvenih« vrhova koji čine okosnicu slovenskoga dijela Julijskih Alpa

pronašao informaciju da je put zahtjevan kao Triglav, ništa više...

Zaustavljamo automobile na parkiralištu planinarske kuće na Gozdu, otvaramo prtljažnike, vadimo naveze, naprtnjače i kacige. Nestaje strah, ostaje samo želja za kretanjem prema nekim novim neslućenim odgovorima. U daljinu se gordo ustobočila stjenovita gromada, a video se i prekrasan slapić koji nas je lijepo okupao kad smo mu se približili. Prolazak kroz vodu bio je jedini način da nastavimo feratom kojom smo započeli. Osušit će nas sunce kada izade.

Put je pun klinova, sajli i svih mogućih vrsta kamenja pod nogama, klizavog, šiljastog, oblog... Provlačimo se kroz uske kamene procjepe, na nekim mjestima penjemo gotovo okomito, poigravamo se s prirodom. Darija i Tomo daleko su ispred nas, penju se kao ljudi-pauci, s lakoćom svladavaju svaku prepreku. Željko se povremeno brižno okreće, provjerava naše korake. Damir je iza mene, »da me uhvati«, padnem li. Cijelim putem pod nama, kao vjeran pratilac, zjapi duboka provalija.

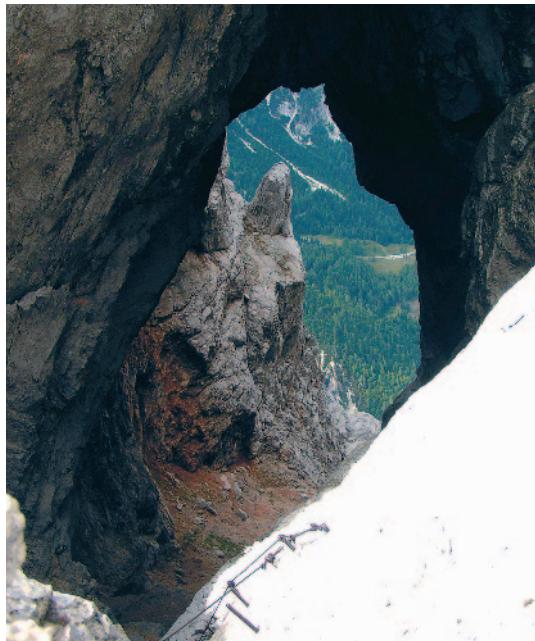
Nakon sat-dva hoda – očaravajući prizor: snježanik star desetak godina protezao se preko naših markacija. Na internetu je pisalo da je snijeg u ovo doba godine uz markirani dio otopljen i da dereze nisu potrebne. Međutim, bio je tu, prkosno nam se ispriječio na putu i priušto nam neplaniranu pustolovinu. Darija je otišla u izvidnicu, u potragu za markacijom, obilazeći snježanik po rubu unutarnjeg dijela stijene. Krenuli smo za njom. Gotovo priljubljeni uza stjenovitu grdosiju, kretali smo se polako i oprezno, pridržavajući se rukama za ispučene dijelove stijene, koji su nam često ostajali u rukama. Ispod nas ispružio se snježanik, kao kakva neman iz dječjih bajki.

Nakon sat i pol napornog obilaska silazimo sa stjenovite lože, spuštamo se na tlo, gdje otkrivamo čari klizanja po siparu. Darija otkriva markaciju. Osjećam olakšanje što ćemo uskoro biti na pravom putu, jer nisam sigurna da su ljudske noge po ovome kročile. Osjećam

da mi se vraća snaga. Neizvjesnost me je umorila, umanjila ljepotu doživljaja. Sada još samo treba prijeći dvadesetak metara sipara do okrugloga crveno-bijelog znaka. Svi su prošli osim nas dvoje. Sipar me čini nesigurnom, pokušavam, ali proklizavam. Dolje je snježanik, bojam se. Željko priprema uže, traži čvrst kamen za koji će nategnuti uže da bi me osigurao. Navezujem se i oprezno, s nekoliko proklizavanja, uspijevam prijeći na drugu stranu. Stižem do markacije, grlim kamen i ljubim ga.

Nastavljamo označenim putem. Oko nas neizrecivo lijepi prizori. Nakon nekog vremena nailazimo na uzak put prekriven snijegom. Navezujemo se međusobno. Svi smo već prilično umorni, a tlo je puno leda koji moramo izbjegavati. Opet nailazimo na klinove i sajle. Uskim procijepom, gotovo okomito, provlačimo se ne znajući kamo nas vodi. I kad smo već bili sigurni da smo na vrhu, dočekao nas je još jedan očaravajući prizor: ispred nas se isprije-

BRANKO BALAŠKO

Prisojnikovo okno

čila dugačka, okomita stijena s dvadesetak željeznih stuba. U tom trenutku sjetih se stare pjesme »Stairway to Heaven« (»Stubište do neba«).

Pomislila sam da je to vrhunac iznenadjenja i da smo najteži dio svladali. Dugo smo hodali, bolje reći intenzivno se penjali, dali smo sve od sebe, dobro se umorili, no kraj je bio još pričineno daleko. Ispred nas se pojavila prekrasna, velika i moćna stijena bez osiguranja! Samo ponegdje koji klin, kojem sam se bezgranično veselila. O sajlama sam mogla samo maštati. Izgledalo je kao da put ovdje završava, kao da se nekome više nije dalo postavljati osiguranja, ali vrha još uvek nije bilo. Odjednom shvatim da ovako mogu još dugo! Prva kriza je odavno prošla, pa i druga i treća. Gdje li su samo ljudske granice? Polako i oprezno uspinjali smo se stjenovitim prostranstvima, tražeći mjesto za ruke, za noge. Trajalo je sat-dva, tko će znati, ruke su bile prezauzete da bi se i na trenutak pogledalo na sat.

Napokon smo stigli i na vrh. Iznad njega nadvio se oblak, dajući nam do znanja da smo ovdje nepoželjni. Ipak smo se popeli zahvaljujući tehničkim pomagalima. Možda ova planina nije željela biti osvojena. Zbunjeni smo napravili simboličnu fotografiju i nakon samo nekoliko trenutaka poželjeli se vratiti dolje.

Silazak je polako vraćao osmijeh na licu. Na silasku nekoliko sajli i mnogo kamenja. U daljini kroz sumrak velike površine sipara, šumica, pogled na planinarski dom i mnogo neke novostvorene veze među svima nama.

Druga priča: Prisojnik s južne strane

Subotnje jutro osvanulo je hladno – samo su tri stupnja iznad ništice. Jak sjeverni vjetar pojačava osjećaj hladnoće. Nadamo se da će vjetar oslabjeti i da nam neće stvarati teškoće na grebenu.

Ajdovska deklica ispraća nas na uspon blagim pogledom. Od Vršića preko Sovne glave i Glatkog roba ugodnim usponom preko uglaženog sipara, kroz šumu zakrjljalog bora i rododendrona stižemo do stijene Prisojnika. Očarava pogled na Trentu i vrhove koji je okružuju. Ne možemo odoljeti i ne slikati tu ljepotu. Put vodi travnatom padinom do Prednjeg okna, koje je oko 80 metara visoko i 40 široko. Kad

ga se gleda s vršičke ceste, ono unatoč veličini izgleda kao neugledna rupa u stjeni. Zadivljeni smo igrom prirode i njenom moći. Pogled kroz okno nezaboravan je.

I dok virimo kroz okno i promatramo krajolik s druge strane planine, prema Kranjskoj Gori, iz okna čujemo glasove »Ma, daj izdrži još malo, skoro smo gore... Pazi kamen... Naveži se ovdje..... Ma nije uopće strašno...« Iz okna uskoro izlaze dva promrzla, iscrpljena planinara. Oni su to jutro krenuli iz Erjavčeve koče, Kopiščarjevom poti. To je vrlo zahtjevna, ali dobro osigurana staza.

Upoznajemo Darka i Slobodana iz Karlovca. Ovdje su nam se putovi spojili i krećemo zajedno na vrh. Još je dobrih sat i pol pred nama. Riječ po riječ i korak po korak, svladavajući iste prepreke na putu i pomažući jedni drugima, postajemo prijatelji. Pričamo o svemu, o okolnim vrhovima, planinarskoj opremi koju nosimo, obitelji, djeci, usponima na kojima smo bili, ljepoti oko nas. Jedino ne govorimo o poslu, stresu, brigama i obvezama. Tome nema mjesta u planini. Zato volim planinarenje. Ništa me ne može tako opustiti i smiriti kao planine. Nigdje se ne mogu tako umoriti i u isto vrijeme vratiti snagu. Nigdje ne uživam tako kao kad otkrivam čari i opasnosti planine. I zato volim planinarenje.

Poslije okna uspon postaje teži – stazom osiguranom klinovima i sajlama nakon dvadesetak minuta izlazimo na greben. Imamo još oko sat do vrha. Nije lako, no iako nas brije hladan vjetar, vrijeme brzo prolazi jer se čas sa sjeverne, čas s južne strane izmjenjuju prekrasni vidici na obližnje vrhove i doline podno Prisojnika. Nakon strmijeg uspona, baš kada

nam se zaduhanost smirila, dah nam oduzme vidik na neki do tada skriven vrh, Škrlnaticu, Triglav pod oblacima ili moćni Razor. Zbog tih vidika obožavam planinarenje.

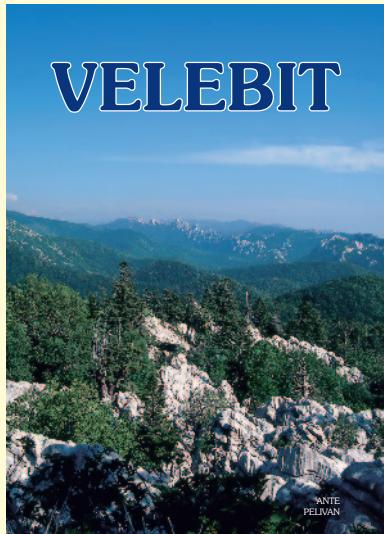
Na vrh stižemo umorni, ali zadovoljni i izvrsno raspoloženi. Uživanje je na vrhuncu. Na žalost, vjetar je tako jak da se ne možemo zadržavati i čekati ostale. Upisujemo se tek u upisnu knjigu - nek' se zna da su Slavonci bili ovdje! Uživamo u vidiku, ali nas vjetar tjera s vrha kao da nam želi reći da je ovo njegovo carstvo i neka ne smetamo. Bilo bi pogrešno reći da je i Prisojnik pao. Kao što kaže naš veliki prijatelj i planinarski učitelj Miroslav Slovaček: »Prisojnik nije pao, tek nam je poklonio dio sebe.« I mi smo mu tako zahvalni. Svaki put kada usput nađem na piramidu kamenja koju planinari grade tako da svatko tko prođe doda svoj kamen, sagnem se duboko da bih podigla kamen i tako se poklonim moćnoj planini i zahvalim joj na svim divnim trenutcima i tajnama koje je podijelila s nama. Zbog takvoga odnosa prema planinama volim planinarenje.

Za silazak odabiremo najlakši, iako ne i bezazlen put - Slovensku pot. Dobro je označen i na mjestima osiguran, no opreza nikad dosta. Pogotovo sada kada smo umorni i manje pazimo. Niže, dolje, ulazimo u alpske vrtove – livate pune alpskoga cvijeća, i nakon tri sata ponovo smo na Vršiću.

Ne možemo odvojiti pogled od Prisojnika. Čini nam se nekako drugačiji otkad smo upoznali dio tajni što ih skriva. Ne izgleda nam više tako surov, kamenit i nepristupačan. Možda je to zbog sunca na zalasku koje ga boji narančastim i ružičastim preljevima – kao da nam se smiješi drag prijatelj.

Opraštamo se od Prisojnika uz obećanje da ćemo nagodinu ponovno doći i pokušati otkriti tajne što ih skriva sa sjeverne strane, duž Kočićarjeve poti, ako nam on to dopusti. Oprashtamo se i od naših novih prijatelja iz Karlovca, uz kavu i čaj u domu, razmjenjujemo brojeve telefona i e-mail adrese te dogovaramo sljedeća putovanja. Volim planinarenje upravo zbog tih spontanih prijateljstava.

30% popusta za planinare !!!

Autor: Ante Pelivan

- fotomonografija
- bogato ilustrirana u boji
- format: 30 x 21 cm
- 194 stranice
- tvrdi uvez
- cijena: 150,00 kn

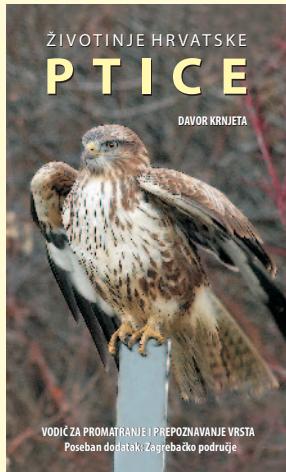
105,00 kn

Poštارина uračunata u cijenu!

Autor: Davor Krnjeta

- format: 20,5 x 12 cm
- 350 fotografija u boji
- 360 stranica
- tvrdi uvez
- cijena: 260,00 kn

182,00 kn

ŽIVOTINJE HRVATSKE
PTICE
DAVOR KRNJETA

VODIČ ZA PROMATRANJE I PREPOZNAVANJE VRSTA
Poseban dodatak: Zagrebačko područje

ekološki glasnik
časopis o prirodi

EKOLOŠKI GLASNIK d.o.o.

Duga cesta III. odvojak 12, 10412 Donja Lomnica

Tel. 01/5621-929, Fax: 01/6234-058

www.ekoloski-glasnik.hr • ekoloski.glasnik@vip.hr

TISKARA "Ekološki glasnik"

- usluga tiska knjiga i časopisa vrhunske kvalitete
- posebni popust za sva planinarska društva

ZLATKO PAP – PLANINAR, NOVINAR I FOTOREPORTER

»Kada misao postane živuća stvarnost, tada postojanje planine jest postojanje radosti, sreće, znanja i prirode poimanja« – pročitao sam prije desetak godina u našem časopisu i odmah se upitao tko je pisac koji s toliko filozofske mudrosti prilazi planini. Pa kad smo lani tiskanjem antologije najboljih članaka slavili stoto godište »Hrvatskog planinara«, uvrstili smo od istog autora kratku, ali misaonu crticu pod naslovom »Razmišljanja u podne« i popratili je ovom bilješkom:

»Još jedan planinar, novinar i fotoreporter, ali koji o planinarstvu ne piše na žurnalistički nego na izrazito misaon način... Živi u Varaždinu gdje je dugogodišnji član PD-a »Dugi vrh« i njegova vodstva, usto i tajnik Planinarskog saveza Varaždinske županije. Stekao je svestranu planinarsku naobrazbu i potom veliko iskustvo kao vodič, markacist i zaštitar prirode. U organizaciji se posvetio onome što je u planinarstvu najvrjednije: prenositi znanje na mlađe. Na oko 90 izleta planinarskih škola sudjelovalo je više od pet tisuća planinara. Javlja se u HP-u od 1995. prosječno jednim člankom godišnje. Piše, dakle, rijetko, ali zato zrelo, tek nakon dubokog proživljavanja.«

Taj se planinar zove Zlatko Pap i eto nekoliko njegovih biografskih podataka! Rođen je 14. svibnja 1952. u Vinici kraj Varaždina. Gimnaziju je završio u Varaždinu, a u Zagrebu je na Ekonomskom fakultetu apsolvirao privrednu informatiku. Planinarenjem se počeo baviti 1965., najprije kao član PD-a »Ravna gora«, a od 1974. PD-a »Dugi vrh«. Od 1979. neprestano je na čelu sekcije, odnosno komisije za mladež, pročelnik je markacističke sekcije, komisije za zaštitu prirode, član upravnog odbora itd. Završio je tečaj za čuvara prirode (1997. na Medvednici), markacista (1974.) i vodiča društvenih izleta (HPS, 1997. na Okiću). Voditelj je planinarske škole u društvu neprestano od 1998. Još malo statistike! Održano je 26 škola koje je završilo više od 800 mlađih planinara. Oni su tijekom škole osvojili 120 vrhova, a na 90 izleta te škole sudjelovalo je više od pet tisuća planinara. Pap je sastavio i prilagodio »Etički kodeks planinara Hrvatske« (1980.), »Pravilnik o radu planinarske škole« i projekt za zaštitu izvora »Zdenček« (2004.), a potaknuo je i brojne akcije za zaštitu planinske

prirode. Od 1988. do 2004. član je Komisije za zaštitu prirode HPS-a te povjerenik za planinarske putove i eko-patrole za Ivanščicu, Ravnu goru i Kalnik. Surađivao je s ministarstvima nadležnim za zaštitu prirode i okoliša na sanaciji brojnih divljih odlagališta, a tome je pridonio i člancima u tisku. Potaknuo je osnivanje planinarskih ogranka, koji su uvelike pridonijeli priznaju i prestižnom statusu Međunarodne eko-škole osvajanjem Zelene zastave. Terenski je voditelj školskih radio-nica u prirodi, inicijator radnih akcija, izložba planinarske fotografije varaždinskih planinarskih društava,

a i sam je nagrađen s nekoliko diploma za planinarsku fotografiju (Ravna gora, Đurđenovac...).

Kao novinar fotoreporter u dopisništvu »Večernjeg lista« (1992. - 2000.), u »Varaždinskim vijestima« (od 2000.) i »Regionalnom tjedniku« potiče razvoj planinarstva, ukazuje na probleme s otpadom, zaštitom samoniklih biljnih vrsta, planinskim lивадама, a posebice se bavi problemima osipanja planinarske mladeži u srednjim školama, masovnog planinarenja i brdskog bicikлизma. Nije pobornik planinarskog ekoturizma, čiji je osnovni motiv profit, jer je to oprečno osnovnoj ideji planinarstva.

Istaknuo se kao tajnik Planinarskog saveza Varaždinske županije – u samo dvije godine postigao je ono što prethodnik nije uspio ni u šest godina – od registracije udruge, nosioca svih akcija i dvadesetak sastanaka izvršnog odbora do izrade programa za dodjelu županijskih sredstava, sve to zajedno s predsjednikom saveza Krunoslavom Janušićem. Sada je u »Dugom vrhu« pročelnik komisije za školovanje kadrova, voditelj planinarske škole, voditelj i tehnički voditelj »posebne komisije«, član upravnog odbora, tajnik PS Županije, delegat u ZPP-u, vodič izleta planinarske škole, koordinator akcija i suradnje sa srodnim udrušama, HGSS-om i stanicom vodiča Varaždin. I to nije sve, ali dosta je bilo nabranja, pa završimo podatkom da mu je matično društvo za sve to odalo priznanje diplomama, zahvalnicama i spomenicama, a HPS ga je odlikovao svojim brončanim (1984.), srebrnim (1997.) i zlatnim znakom (2000.).

prof. dr. Željko Poljak

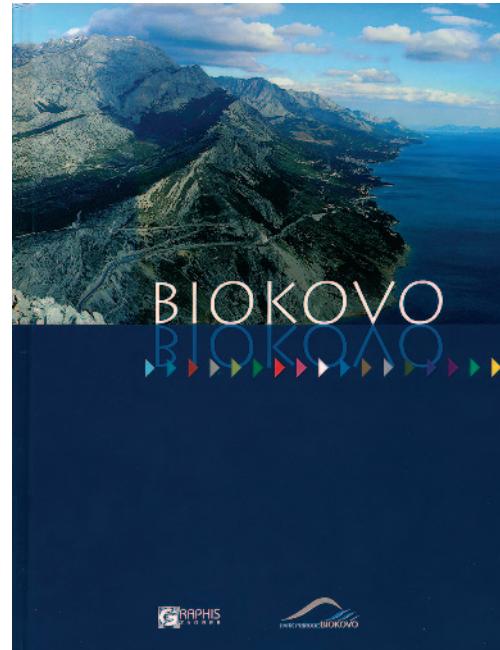

PLANINARSKI TISAK

MONOGRAFIJA »BIOKOVO«

Otkako se 1838. saski kralj Friedrich August II uspeo na Biokovo, ne prestaje zanimanje planinara i botaničara za ovu čarobnu planinu. Spomenimo samo seriju zbornika »Acta biokovica« koju je izdavao od 1881. do 1895. institut »Planina i more« sa sjedištem u Makarskoj na čelu s pasioniranim ljubiteljem Biokova dr. fra Jure Radićem. Koncem prošle godine objavili su »Graphis« iz Zagreba i Park prirode Biokovo vrijedan zbornik sa 16 radova pod nazivom »Biokovo« (27 x 20 cm, 281 stranica, tvrdi uvez, urednik Roman Ozimec). U toj je monografiji Biokovo svestrano obrađeno na najsvremeniji način, a zbog obilja fotografija u boji može se nazvati i fotomonografijom koju je užitak listati. Iako to nije vodič, knjiga će zahvaljujući uredniku koji je i planinar, vrlo dobro doći svakom planinaru. Evo dio tematike: geografija, geologija, speleologija, arheologija, etnologija, turizam, planinarstvo, lovstvo, arhitektura, bilje, fauna, umjetnost... Većina poglavlja nudi i literaturu, a na kraju je opsežan indeks i pregledni zemljovid Biokova s ucrtanim markiranim stazama i granicom Parka prirode.

prof. dr. Željko Poljak

Zagreb: Vlaška 78, tel: +385 1 4572 323,

Rijeka: Janeza trdine 9, tel: +385 51 315001

e-mail: vrhunac@vrhunac.hr

www.vrhunac.hr

OPREMA ZA AKTIVAN BORAVAK U PRIRODI

- planinarenje
- kampiranje
- alpinizam i sportsko penjanje
- speleologiju
- alpsko i turno skijanje

VIŠNJA VRANKOVIĆ (1943 – 2008)

Sve nas je potresla i iznenadila žalosna vijest kako je 1. prosinca 2008., u 66. godini života, tragično preminula dugogodišnja članica i ranija predsjednica šibenskog »Kamenara« Višnja Vranković. Okrutna sodbina htjela je da to upravo bude u njezinom Kapriju, kraj njezine vikendice koju je s ljubavlju gradila i pozivala nas da zajedno s njom uživamo u ljestvici tog idiličnog šibenskog otoka, suncu i moru.

Višnja je rođena 29. srpnja 1943. godine u uglednoj šibenskoj obitelji Zorić. Nakon završene osnovne škole i gimnazije u rodnom gradu, studira na Kemijsko-tehnološkom fakultetu u Splitu i diplomira 1968. godine. Ubrzo se zapošljava u šibenskoj Tvornici lakih metala, kao voditelj Analitičkog laboratorija, i do umirovljenja ostaje verna toj radnoj organizaciji. Na samom početku svoje karijere opredjeljuje se za znanstveno-istraživački rad i educira za analitičku problematiku tehnološkog procesa proizvodnje aluminija. Stoga boravi na specijalizaciji u Essenu (Njemačka), objavljuje stručno-znanstvene rade i sudjeluje u raznim znanstvenim projektima. Potom upisuje postdiplomski studij iz analitičke kemije na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu u Zagrebu gdje magistrira. Na istom Fakultetu okrunila je svoj znanstveno-istraživački rad zvanjem doktora znanosti 1994. godine. Svoja stručna postignuća prenosi mlađim kolegama i od osnutka Visoke pomorske škole u Šibeniku predaje studentima brodostrojarstva stručne predmete i postiže zvanje docenta.

Voljela je planine i planinarenje. Posebno joj je srcu prirastao Velebit, pa je često organizirala i vodila izlete u Veliku Paklenicu, ali i na otočke planine. Kao ekolog i poštovatelj ljestvice prirode, nalazila je u njoj mir i užitak i zagovarala posjete i vrijednosti naših nacionalnih parkova.

Obnašala je dužnost tajnice Društva, a od 2003. do 2007. i predsjednice »Kamenara«. Uvijek se zala-gala za pravčnost i druželjubivost, te ljudske i planinarske vrline svojih članova. Ostat će nam u sjećanju i kao prva voditeljica Opće planinarske škole i Planinarske škole za mladež, suradnica i članica uredi-vačkog kolegija »Glasnika Kamenara«, te inicijatorica i voditeljica niza zapaženih planinarskih aktivnosti. U vremenu od 1999. do 2006. bila je na čelu Planinar-skog saveza Šibensko-kninske županije. Nositelj je više planinarskih priznanja, a nagrađena je i Srebrnim znakom HPS-a.

Smrt Višnje Vranković veliki je gubitak za njezinu obitelj i rodbinu, brojne prijatelje planinare i HPD »Kamenar«. Draga Višnja, uvijek kad budemo u našim planinama, posebno u najdražoj ti Paklenici, u mislima ćeš biti s nama. Sjećat ćemo se tvoje skromnosti, naših zajedničkih planinarskih druženja, naših izleta i kupanja na Kapriju. Suznih očiju ispratili smo te na vječni počinak, 3. prosinca 2008. na šibenskom groblju Svete Ane.

Ante Juras

PETAR RAJIĆ (1954 – 2008)

Dana 11. studenoga 2008. zauvijek nas je napustio dugogodišnji član PD »Promina« iz Drniša Petar Rajić. Rođen je 7. siječnja 1954. u Drnišu, gdje je proveo cijeli svoj životni i radni vijek. Bio je zaposlen u drniškoj Elektro.

Još u mладosti zavolio je prirodu i planine, a posebno Prominu, planinu nadomak rodnog Drniša. Član PD »Promina« bio je od 1975. godine te je jedan od zaslužnijih članova za gradnju planinarskog doma na Promini. Često je boravio i na Svilaju, kao i na drugim planinama diljem Lijepe Naše.

Petar Rajić bio je prepoznatljiv po vedrom duhu i nesobičnosti, omiljen među planinarima, kako za druženja u domu tako i za brojnih izleta u prirodi. Iako više nije tu, generacije će ga pamtitи po savjetima, šalama i različitim zgodama.

Tomislav Jerković

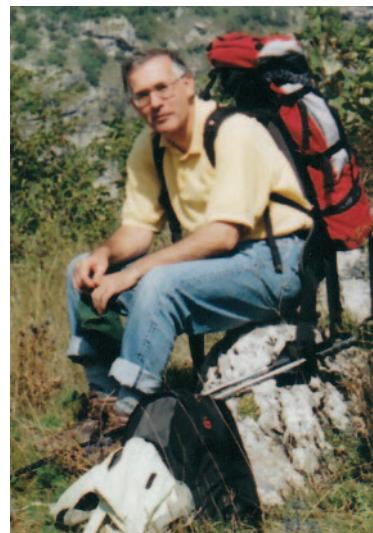

PAVO UZELAC (1956 – 2008)

Svaki je rastanak težak, osobito kada iz naše sredine odlaze ljudi s kojima smo do jučer dijelili smijeh i suze. Tako smo se prvoga dana mjeseca prosinca 2008. oprostili od Pave Uzelca, dugogodišnjeg člana PD »Krndija« u Našicama.

Pavo Uzelac rođen je 15. srpnja 1956. godine u Našicama, gdje je završio osnovnu školu i gimnaziju, nakon čega je studirao i diplomirao na Pravnom fakultetu u Osijeku. Svoj radni vijek započinje i završava na pravnim poslovima u nekadašnjoj našičkoj Službi društvenog knjigovodstva (danas »Fini«). Za vrijeme Domovinskog rata, aktivno sudjeluje u obrani Hrvatske obavljući odgovorne zadatke u pričuvnom sastavu policijskih snaga. Bio je pouzdan i vrijedan suradnik, temeljit i točan u obavljanju profesionalnih zadataka. Nenametljiv i jednostavan, uvijek dobrog raspoloženja, bio je idealan suputnik svima koji su ga poznivali, kako na poslu, tako i u slobodnim trenucima koje je nesebično poklanjao planinarstvu i tenisu.

Kao član PD »Krndija« aktivno je sudjelovao u brojnim društvenim aktivnostima i planinarskim povodima, a obavljao je i odgovorne dužnosti kao član Izvršnog odbora i doprdsjednik društva. U znak priznanja za dugogodišnji rad u planinarstvu dobio je

2008. godine srebrni znak HPS-a. Kratka i teška bolest odvojila ga je 29. studenoga 2008. od njegovih najmlijih, supruge Vesne i sina Ivana. Njegov će lik svi članovi PD-a »Krndija«, kao i svi oni koji su ga susretali na planinarskim putovima, sačuvati u neizbrisivoj uspomeni.

Silvija Lučevnjak

KALENDAR AKCIJA

14. 2.	Bal planinara - Valentinovo Kaštel Štafilić, hotel "Resnik"	HPD "Malačka - Donja Kaštela" Petar Penga, 098/95-35-834 Filip Balić, 098/311-797
21. 2.	Metlarska zabava Moslavačka gora, pl. dom "Moslavačka Slatina"	HPD "Jelengrad", Kutina Ivana Matajić, 091/25-14-667
22. 2.	Uspon na Vilaju Prapratnica - Vilaja	HPD "Kamenar", Šibenik Milorad Milović, 095/80-96-480
28. 2.	"Tragom prvog izleta varadinskih planinara" Presečno - Vara dinske Toplice	PD "Ravna gora", Varadin Marijan Fabet, 098/98-21-800 Zlatko Smerke, 091/58-27-673
28. 2. - 1. 3.	Kolijevkom hrvatske dravnosti Kozjak	HPD "Ante Bedalov", Kaštel Kambelovac Josip Pejša, 021/221-402, 091/73-08-109
8. 3.	Proljetno pješačenje u Sijaset pl. kuća "Sijaset" - Senjska draga	PD "Zavjan", Senj Vlade unđ 099/21-20-781 PD "Zavi an", 053/885-372@tvrtkom od 19h)
8. 3.	ene u planinu Ćićarija, pl. kuća "Korita"	PD "Kamenjak", Rijeka Vedran Grubelić, 091/89-65-552

VELIKI JUBILEJ LIČKO-SENJSKIH PLANINARA

Dana 20. prosinca u Senju je održana svečana akademija povodom 110. obljetnice organiziranog planinarstva u Lici i 95. obljetnice planinarstva u Senju. Dva društva – jedno s ličke, a drugo s primorske strane, u svojoj dugogodišnjoj povijesti razvijala su planinarstvo na dijelovima Velebita kojima gravitiraju, o čemu su govorili u ime HPD-a »Zavižan« iz Senja prof. Mirko Belavić, a u ime HPD-a »Visočica« iz Gospića prof. Ana Lemić.

Nakon što je Hrvatsko planinarsko društvo iz Zagreba 1898. osnovalo svoju prvu podružnicu u Gospiću, za prvog povjerenika imenovan je prof. Dragutin Franić. Nakon prekida planinarske aktivnosti zbog Drugog svjetskog rata, 1950. godine osnovano je PD »Visočica«, koje djeluje i danas. Prvi uzlet aktivnosti gospičkog planinarstva bilo je za vrijeme predsjednikovanja gospičkog odvjetnika dr. Ivana Gojtana, koji je zaslužan za izgradnju većeg broja planinarskih skloništa na području južnog Velebita. Po njemu je nosio ime planinarski dom ispod Visočice. Dom je dvaput bio zapaljen, a za Domovinskog rata je srušen.

Godine 1913. HPD je u Senju osnovao podružnicu pod nazivom »Senjsko bilo«, a za njezinog prvog povjerenika imenovan je dr. Ivan Krajač, koji je na

području Senja i Zavižana aktivno radio na izgradnji planinarskih skloništa i putova. Tradicijski sljednik »Senjskog bila« je HPD »Zavižan«, koji je jedno od najaktivnijih društava u Ličko-senjskoj županiji.

Na svečanoj akademiji predstavljena je Senjska planinarska obilaznica, čije će otvorene biti na proljeće. Velikoj proslavi u Senju nazočili su najviši predstavnici Hrvatskog planinarskog saveza, čiji je predsjednik dr. Hrvoje Kraljević predstavnicima društava uručio posebna priznanja HPS-a, a brojnim članovima brončani, srebrni ili zlatni znak HPS-a. Najviše pojedinačno priznanje – plaketu HPS-a dobio je dugogodišnji predsjednik HPD-a »Zavižan« prof. Mirko Belavić. Priznanja društvima dodijelio je i Planinarski savez Ličko-senjske županije, a uručio ih je predsjednik prof. Andrija Benković.

Goste je, uz ostale, pozdravio i senjski gradonačelnik Darko Nekić, a predstavnica NP-a »Sjeverni Velebit« predstavila je video snimke o ljepotama parka koji ove godine slavi 10. obljetnicu postojanja. Čestitke slavljenicima uputili su predstavnici planinarskih društava »Željezničar« iz Gospića, »Strikež« iz Crikvenice i »Prpa« iz Baških Oštarija. Za dobro raspoloženje u vrijeme svečane akademije i poslije pobrinuo se mandolinistički sastav »Pod Nehajem«.

Tomislav Čanić

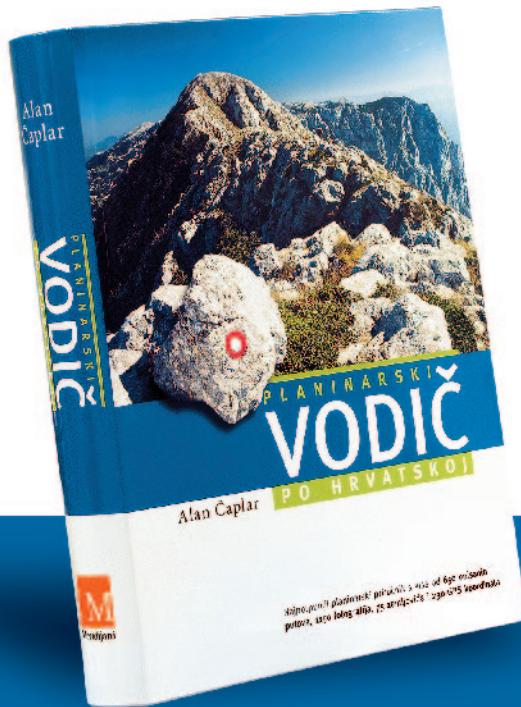

Svečanost planinara iz Ličko-senjske županije

Novo!

Alan Čaplar

Planinarski vodič po Hrvatskoj

najpotpuniji planinarski priručnik
s više od **650 opisanih putova,**
1150 fotografija, 75 zemljovida i
230 GPS koordinata

688 stranica u boji, format 16,5 x 21,5 cm
cijena: **249,00** kuna

Planinarski vodič po Hrvatskoj autora Alana Čaplara pruža sveobuhvatan pregled mogućnosti za planinarenje u Hrvatskoj. Obiljem pažljivo prikupljenih konkretnih i praktičnih podataka, modernim pristupom i bogatom grafičkom opremom ovaj vodič služi za planiranje lakovih poludnevnih šetnji, cijelodnevnih izleta i višednevnih tura. Osim tekstrom, sva planinska područja predstavljena su preglednim zemljovidima u mjerilu 1:100.000, a sva odredišta atraktivnim fotografijama i GPS koordinatama. Iksusnim planinarima, ali i povremenim izletnicima i svima drugima koji žele upoznati ljepote hrvatskih planina s ovim vodičem snalaženje u njima bit će jednostavnije i sigurnije, a užitak na izletima snažniji i potpuniji.

Informacije i narudžbe:

Izdavačka kuća Meridijani
p. p. 132, 10430 Samobor,
01/33-62-367
www.meridijani.com
e-mail: meridijani@meridijani.com

Hrvatski planinarski savez
Kozarčeva 22, 10000 Zagreb
01/48-23-624 i 01/48-24-142
www.plsavez.hr
e-mail: hps@plsavez.hr

Fotografija: Plavo-bijeli svijet (Mojstrovka u Julijskim Alpama)

